

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD

OFFICIEEL ORGAAN van het
MINISTERIE VAN OORLOG

114de JAAR

Nr. 3
December 1945

Nadruk verboden

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
Redactie: J. J. C. P. WILSON, Generaal-Majoor van den Generalen Staf
M. R. H. CALMEIJER, Kolonel van den Generalen Staf
D. A. v. HILTEN, Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf
MR. W. J. v. DIJK, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
J. H. JANSEN, Majoor der Infanterie
J. J. WIJNSOUW, Kapitein der Infanterie, Secretaris

Abonnement f 3.— per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS, Bezuidenhout 9, Den Haag, Tel. 77.18.58, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog

Nieuws van de maand	106
Uit de Legerorders (L.O. 80—88 en 2—5)	108
Het gevecht bij Wessem, bewerkt door J. J. C. P. Wilson, destijds Luit.-Kolonel van den Gen. Staf, onder toezicht van wijlen Gen.-Majoor N. T. Carstens	111

Redactioneel gedeelte

Inzichten over den Wederopbouw van de Koninklijke Landmacht, door A. H. J. L. Fiévez, Majoor van den Gen. Staf	134
Ontwikkeling en Tactiek van het Pantserwapen 1915—1945 door M. R. H. Calmeyer, Kolonel van den Gen. Staf	138
De Opleiding van Na-Oorlogsche Beroepsofficieren	144
Nieuwe Uitgaven	151

VERZENDING AAN INGEDEELDE OFFICIEREN

De exemplaren voor beroepsofficieren, die zijn ingedeeld en voor reserve-officieren in werkelijken dienst worden vanwege het Ministerie van Oorlog collectief gezonden aan de onderdeelen in binnen- en buitenland en daar gedistribueerd. Aan commandanten van onderdeelen wordt verzocht correspondentie over de benodigde aantallen te richten tot het Ministerie van Oorlog, Militair Kabinet.

ABONNEMENTEN

Niet ingedeelde officieren en anderen kunnen zich abonneren bij Moorman's Periodieke Pers, Bezuidenhout 9, Den Haag, postrekening 44715 à f 3.— per kwartaal; inningskosten 15 cent, tenzij ten minste 2 weken vóór het nieuwe kwartaal wordt gegireerd.

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD

OFFICIEEL ORGAAN van het
MINISTERIE VAN OORLOG

114de JAAR

Nr. 3
December 1945

Nadruk verboden

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
Redactie: J. J. C. P. WILSON, Generaal-Majoor van den Generalen Staf
M. R. H. CALMEIJER, Kolonel van den Generalen Staf
D. A. v. HILTEN, Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf
MR. W. J. v. DIJK, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
J. H. JANSEN, Majoor der Infanterie
J. J. WIJNSOUW, Kapitein der Infanterie, Secretaris

Abonnement f 3.— per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS, Bezuidenhout 9, Den Haag, Tel. 77.18.58, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog

Nieuws van de maand	106
Uit de Legerorders (L.O. 80—88 en 2—5)	108
Het gevecht bij Wessem, bewerkt door J. J. C. P. Wilson, destijds Luit.-Kolonel van den Gen. Staf, onder toezicht van wijlen Gen.-Majoor N. T. Carstens	111

Redactioneel gedeelte

Inzichten over den Wederopbouw van de Koninklijke Landmacht, door A. H. J. L. Fiévez, Majoor van den Gen. Staf	134
Ontwikkeling en Tactiek van het Pantserwapen 1915—1945 door M. R. H. Calmeyer, Kolonel van den Gen. Staf	138
De Opleiding van Na-Oorlogsche Beroepsofficieren	144
Nieuwe Uitgaven	151

VERZENDING AAN INGEDEELDE OFFICIEREN

De exemplaren voor beroepsofficieren, die zijn ingedeeld en voor reserve-officieren in werkelijken dienst worden vanwege het Ministerie van Oorlog collectief gezonden aan de onderdeelen in binnen- en buitenland en daar gedistribueerd. Aan commandanten van onderdeelen wordt verzocht correspondentie over de benodigde aantallen te richten tot het Ministerie van Oorlog, Militair Kabinet.

ABONNEMENTEN

Niet ingedeelde officieren en anderen kunnen zich abonneren bij Moorman's Periodieke Pers, Bezuidenhout 9, Den Haag, postrekening 44715 à f 3.— per kwartaal; inningskosten 15 cent, tenzij ten minste 2 weken vóór het nieuwe kwartaal wordt gegireerd.

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

NIEUWS VAN DE MAAND

(25 December 1945—4 Februari 1946)

Mutaties onderdeelen rechtstreeks onder den M. v. O.

Bij de onderdeelen onder de rechtstreeksche bevelen van den M. v. O. vonden eenige belangrijke mutaties plaats:

Op 1 Januari werd het Centraal In-deelingsbureau der Koninklijke Landmacht opgeheven en werd ingesteld het Afwikkelingsbureau C.I.K.L., hetwelk de loopende zaken van het C.I.K.L. tot 1 Maart a.s. zal afwikkelen. Het Bureau E.M., hetwelk tot het C.I.K.L. behoorde, werd op dien datum onder de bevelen van den Chef van den Generalen Staf geplaatst onder de benaming: „Bureau Recruteering Nederlandsche troepen in Engeland (E.M.)”.

Het onder het Hoofd C.V.B. ressorteerende Centraal Vrijwilligers Kamp werd eveneens op 1 Januari onder de bevelen van den Chef van den Generalen Staf geplaatst.

Sedert het ter perse gaan van het vorig nummer werd de Dienst Identificatie en Berging, oorspronkelijk onder de bevelen van den Chef Staf van het Militair Gezag, rechtstreeks onder het Ministerie van Oorlog geplaatst.

De in het vorig nummer gemelde verplaatsing van het Centraal Afwikkelingsbureau der B.S. naar Noordwijk heeft geen voortgang gevonden.

Chef Generalen Staf.

Het Directoraat van Vorming (v.m. C.B.M.O.) is thans genaamd Hoofd-afdeeling Opleidingen van den Gene-

ralen Staf. Van de onder deze Hoofd-afdeeling ressorteerende onderdeelen zijn inmiddels opgeheven de 2e, 3e en 4e Kaderschool en het 3e Infanterie-depôt.

De 5e Kaderschool te Eibergen is thans genaamd Kaderbataljon Ermelo. Het bataljon legerd voorloopig nog te Eibergen.

Opgericht werden het 3e Kaderbataljon, gelegerd te Weert, van Hornekazerne en de School Reserve Officieren te Harderwijk, Willem George Frederikkazerne.

Ook bij de overige, onder de rechtstreeksche bevelen van den Chef van den Generalen Staf staande onderdeelen, kwamen eenige mutaties voor: 11-3 R.I. vertrok van Oostvoorne naar Assen, Hendikkazerne.

Op 10 Januari werd opgericht 111-3 R.I. te Amersfoort, Waterloobaraken, Oud-Leusden. Op gelijken datum werd opgeheven 11-11 R.I. te 's Gravenhage, Kijkduin.

Het Vrijwillig Vrouwen Hulpkorps werd op 1 Jan onder de bevelen van den Chef van den Gen. Staf geplaatst.

Naar Ned.-Indië vertrokken vanuit Engeland op 25 Januari: 1-11 R.I., 11-5 R.I. en 1-12 R.I.; deze bataljons verlieten op 1 Januari Nederland.

Dienst van den Kwartiermeester-generaal.

Opgericht werden:

de 3e en 5e Compagnie op 1 Januari, beiden gelegerd te Enschede, Vliegveld Twente;

de 13e Compagnie op 14 Januari, te Amstendam, Conradstraat 11;

de 30e Compagnie op 14 Januari, te Tiburg, Kromhoutkazerne;

de 31e Compagnie op 21 Januari te Grave, Generaal de Bonskazerne.

De 20e Compagnie vertrok op 22 Januari van Tilburg naar Amsterdam, Conradstraat 11.

De Rijdende Wasch- en Badinrichting, welke sedert 1 Oct. 1945 voor opleiding in Engeland verbleef, werd onder de bevelen van den Kwartiermeester generaal gesteld. Het onderdeel legert in Assen.

Opgeheven werden op 1 Januari de Staf van het 1e Autobataljon (B. 2 Aut. Bat.) en de A.-compagnie van dat onderdeel (10e Compagnie Aan- en Afvoertroepen).

Geneeskundige Dienst der Koninklijke Landmacht.

Tengevolge van de oprichting van het Militair Hospitaal te Nijmegen, in het gebouw NEBO aan den Groesbeeksche weg, is thans het Militair Hospitaal te Apeldoorn in liquidatie, evenals de Noodhospitalen te Eindhoven en Maastricht. Het Noodhospitaal te 's Hertogenbosch werd op 15 Januari 1946 opgeheven.

Op 7 Januari 1946 is opgericht het *Dépôt* Geneeskundige Troepen, gelegerd te Utrecht, Hojelkazerne.

Koninklijke Marechaussee.

Op 8 Januari werd de Mobiele Afdeling der Koninklijke Marechaussee van 's Gravenhage verplaatst naar Apeldoorn, Willem III kazerne.

Onder de bevelen van den Commandant der Koninklijke Marechaussee werden gesteld de 3e Compagnie Militaire Politie en het *Dépôt* Militaire Politie, welke onderdeelen tot dusverre onder de bevelen van C.-Divisie A. waren gesteld.

Divisie A.

Onder opheffing van de staven der beide Pioniergroepen en de Genie-groep is opgericht het Korps Genietroepen en Pioniers, waarvan de Staf is gevestigd te Eindhoven, Hotel Victoria. In dit korps zijn, deels onder een ander nummer, opgenomen de compagnieën Pioniers en Genietroepen. Van deze compagnieën zijn verplaatst: de 2e comp. Pioniers van Rhooon naar Bergen, N.H., Prinsesselaan 7;

de 7e comp. Pioniers van IJmuiden naar Roermond, kasteel Schöndel; de 8e comp. Pioniers van Middelburg, naar Zevenaar, Bewaarschool; de 12e comp. Pioniers van Hoogkeppel naar Utrecht, Knoopkazerne.

De Staf van het Regiment Stoottroepen is thans gevestigd te Sittard, Klooster Leyenbroek.

De Krijgsraad te Velde was oorspronkelijk verdeeld in drie kamers. Thans heeft de Krijgsraad vier Auditeurs-Militair en wel te Eindhoven, 's Gravenhage, Arnhem en 's Hertogenbosch.

Het presidium van den Krijgsraad is gevestigd te 's Gravenhage, Laan Copes van Cattenburch Nr. 6.

De tot Divisie A behorende lichte infanterie bataljons:

II-1 R.I., I-6 R.I., I-7 R.I., I-10 R.I. I-13 R.I., I-14 R.I., II-R. Stoottroepen, werden op 1 Januari 1946 ter beschikking van den Territooriaal Bevelhebber in Nederland gesteld. Administratief blijven deze bataljons ressorteeren onder Divisie A.

Gezagstroepen.

De hiervoren genoemde lichte infanterie bataljons worden geacht te behoreen:

tot de 1e Militaire Afdeling:

II-1 R.I., I-7 R.I.;

tot de 2e Militaire Afdeling:

I-10 R.I., II-R. Stoottroepen;

tot de 3e Militaire Afdeling:

I-6 R.I., I-13 R.I.;

tot de 4e Militaire Afdeling:

I-14 R.I.

De volgende mutaties vonden bij de Gezagstroepen plaats:

in de 1e Militaire Afdeling:

in het District Noord-Holland-Zuid

werden op 21 December 1945 opgericht de 4e en 5e Compagnie resp. te Zaandam en Castricum;

in het District Haarlem op 2 Januari: de 8e en 9e Compagnie, beide compagnieën te Haarlem;

in het District Utrecht-Oost vertrok de 1e Compagnie van Soesterberg naar

Utrecht, de 7e Compagnie van Soesterberg naar Amersfoort;

De Staf, de 2e en de 4e Compagnie van I-7 R.I. vertrokken van Oud-Leusden naar Utrecht;

in de 2e Militaire Afdeling:

de Staf van het district *Dordrecht* werd op 1 Januari gevestigd te Dordrecht, Achterhakkers 5—8;

de Staf en de Stafcompagnie van II-R. Stoottroepen werden gevestigd te Rotterdam;

in de 4e Militaire Afdeling:

de Afdelingsstaf verhuisde op 14

Januari van Huize Vredenhof naar Kasteel Zijpendaal te Arnhem;

in het District *Nijmegen* verhuisde de 4e en 5e Compagnie van Waardenburg naar Neerijnen;

in de 5e Militaire Afdeling:

in het District Groningen moeten de 3e en 5e compagnie worden geacht niet te zijn opgericht. Hetzelfde is van toepassing op de 8e compagnie in het district Friesland. In het district Drenthe werd per 17 December 1945 opgeheven de 5e Compagnie te Emmen.

UIT DE LEGERORDERS

L.O. Nr. 80. — **Betaling van patiënten in militaire hospitalen.**

Met ingang van 1 Januari 1946 treedt voor de betaling van patiënten in militaire hospitalen de volgende regeling in werking:

Ten einde eenheid te brengen in de wijze van betaling van militairen, die in de militaire hospitalen worden verpleegd, wordt door mij, in overleg met den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Koninklijke Landmacht, het volgende bepaald:

De Administrateurs der militaire hospitalen betalen aan militairen, die in het hospitaal worden opgenomen, van en met den dag van opneming tot en met dien vóór het ontslag daaruit of tot en met dien van overlijden, de contante bedragen, genoemd in de voorloopige regeling van de bezoldiging van het Militair personeel der Koninklijke Landmacht van 30 Juni 1945, eventueel zooals die bedragen nader zullen worden bepaald.

Ten behoeve van de Administrateurs der Gezagstroepen en andere legeronderdeelen, waarbij geen betaling van contante bedragen plaats heeft, volgt hierna een opgave van die bedragen zooals ze voor officieren in Nederland zijn vastgesteld.

Opperofficieren . . . f 7.50 per dag
Hoofdofficieren . . . „ 6.— „ „

Kapiteins f 4.50 per dag
Luitenants „ 3.50 „ „

Uiteraard worden door de onderdeelen over voornoemde tijdvakken geen contante bedragen uitbetaald.

L.O. Nr. 81. — **Cantines.**

1. De exploitatie van cantines bij de onderdeelen der Koninklijke Landmacht moet geschieden door den Cantinedienst (CADI) volgens de voor dezen Dienst geldende voorschriften.

2. Aanvragen tot het openen en exploiteeren van een cantine dienen door de commandanten gericht te worden tot den Cantine-dienst en wel:

a. Voor onderdeelen gelegerd in Zuidholland, Noordholland, Utrecht, Veluwe en Betuwe tot het Hoofd Cadi-Depôt-West, Rochussenstraat 78b, Rotterdam.

b. Voor onderdeelen gelegerd in Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland Oost van den IJssel tot Hoofd Cadi-Depôt-Oost, p/a Spinnerij Oosterveld, Goolkatenweg, Enschede.

c. Voor onderdeelen gelegerd in Brabant, Zeeland en Limburg tot Hoofd Cadi-Depôt-Zuid, p/a Hero-fabrieken, Teteringschedijk 227, Breda.

3. In speciale gevallen kan door het Hoofd van den Cantinedienst toestem-

ming worden verleend, dat de exploitatie van een cantine op andere wijze zal geschieden.

L.O. Nr. 83. — Bezoeken aan het Ministerie van Oorlog.

In verband met den grooten toevloed van bezoekers naar het Ministerie van Oorlog, waardoor de werkzaamheden ernstig worden belemmerd, moeten de dienstbezoeken — welke niet het gevolg zijn van een oproep of tevoren gemaakte afspraak — tot het *strikt-noodzakelijke* worden beperkt. Deze noodzakelijke dienstbezoeken zijn uitsluitend toegelaten op de daarvoor vastgestelde bezokedagen:

Maandag }
Woensdag } van 14.30—17.30.
Vrijdag }

Het inwinnen van inlichtingen door niet rechtstreeks onder den Minister van Oorlog staande instanties is niet toegestaan, deze dienen zich hiervoor te wenden tot hun Commandanten.

Hetzelfde geldt voor het behandelen van persoonlijke belangen.

Het is in strijd met de goede militaire verhoudingen, dat men zich voor dergelijke zaken rechtstreeks wendt tot het Ministerie. Ik verzoek alle Commandanten van onderdeelen der Kon. Landmacht en alle Hoofden van Diensten het vorenstaande nadrukkelijk ter kennis van hun onderhebbenden te brengen.

L.O. Nr. 85. — Voeding.

De wenschelijkheid is gebleken om in zake verstreking van voeding van Rijkswegen aan officieren en onderofficieren eenige aanwijzingen te geven.

Mitsdien bepaal ik bij deze het volgende.

a. Indien voeding van Rijkswegen door officieren en onderofficieren wordt gewenscht, moet deze uitsluitend in de Mess in de plaats waar zij hun dienst doen, worden genuttigd. (Uiteraard tegen inlevering van de distributie-

bescheiden, overeenkomstig het gestelde in L.O. 1945, Nr. 67.)

b. Indien betrokkenen echter in eigen voeding wenschen te voorzien kunnen deze officieren en onderofficieren per week 7 maaltijden van Rijkswegen in de Mess ontvangen. Slechts tegen inlevering van hun tabakskaat ontvangen zij in dat geval, behalve de 7 maaltijden, het volledige CADI-rantsoen. De tabakskaat moet conform L.O. 1945, Nr. 67, worden ingeleverd bij het betrokken distributiekantoor.

c. In garnizoenen, waar het aantal militairen te gering is om een Mess op te richten, kunnen, indien voeding van Rijkswegen door officieren c.q. onderofficieren gewenscht wordt, de voedingsmiddelen in natura worden verstrekt. (Uiteraard tegen inlevering van de distributiebescheiden, overeenkomstig het gestelde in L.O. 1945, Nr. 67.)

L.O. Nr. 88. — Medevoeren van meubilair, materieel, enz. uit gebouwen en werken.

Ik bepaal, dat het medevoeren van meubilair, materieel enz. uit gebouwen en werken is verboden. Dit meubilair moet schoongemaakt en in goeden staat in de te verlaten gebouwen worden achtergelaten.

De Commandant van een onderdeel, dat wordt verplaatst, dient terzake van het verlaten van de gebouwen en de huisvesting in de nieuw te betrekken gebouwen *tijdig te voren* en zoo dit niet mogelijk is *onverwijld* in overleg te treden met de(n) betrokken Eerst-aanwezend-Ingenieur(s) der Genie of met dengene, die den Eerst-aanwezend-Ingenieur vervangt.

Ik verzoek alle Commandanten te willen en te doen toezien, dat aan deze bepalingen nauwgezet de hand wordt gehouden.

Moedwillige vernielingen van meubilair, materieel e.d. moeten worden gestraft, terwijl de herstellingen c.q. vernieuwingen ten laste van de(n) schuldige(n) moeten worden gebracht.

L.O. 1946. Nr. 2. — Krijgstuchtelijke straffen.

Ter kennis van de tot straffen bevoegde autoriteiten der Koninklijke Landmacht wordt gebracht, dat ten aanzien van de strafoplegging ingevolge de Wet op de Krijgstucht de troepen der Koninklijke Landmacht, in *Nederland* aanwezig, niet langer geacht moeten worden een leger te velde te zijn. Derhalve kunnen de straffen vermeld in de artikelen 3, 4 en 5 der Wet op de Krijgstucht worden toegepast, voor zoover de huidige omstandigheden de praktische tenuitvoerlegging mogelijk maken.

L.O. Nr. 3. — Opheffing van de Koninklijke Nederl. Brigade „Prinses Irene“.

Het hierop betrekking hebbende K.B. van 15 Dec. 1945 Nr. II luidt :

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 5 December 1945, Mil. Kab., bur. 2, Nr. 405 ;

Gelet op het gestelde in Ons Besluit van 26 Augustus 1941, betreffende de naamsverleening aan de Koninklijke Nederlandsche Brigade „Prinses Irene“ ;

Overwegende, de wenschelijkheid voornoemde brigade op te heffen, doch de traditie dezer brigade voor de Koninklijke Landmacht te bewaren ;

Hebben goedgevonden en verstaan : te bepalen :

1. de Koninklijke Nederlandsche Brigade „Prinses Irene“ is met ingang van 24 December 1945 opgeheven ;

2. de naam van de brigade zal onder Onze nadere goedkeuring worden gedragen door een infanteriekorps, dat deel uitmaakt van de vredessamenstelling van de Koninklijke Landmacht ;

3. het vaandel van de Koninklijke Nederlandsche Brigade „Prinses Irene“ zal worden ingenomen om te zijner tijd te worden overgedragen aan het onder 2 genoemde korps.

Met de uitvoering van dit Besluit, dat zal worden geplaatst in de *Staatscourant*, is belast Onze Minister van Oorlog.

L.O. Nr. 5. — Toepassing van verkeersregels door bestuurders van militaire motorrijtuigen.

In verband met de veelvuldig plaatsgrijpende aanrijdingen breng ik het volgende onder de aandacht :

Het is mij gebleken, dat bij verschillende militaire chauffeurs en zelfs ook bij officieren de meening heeft postgevat, dat zij te allen tijde voorrang hebben. Dit is in geenen deele het geval. De „Weg- en Verkeersregeling“ van 16 September 1941 (Besluit Nr. 193, 1941), zooals deze is gewijzigd bij het Besluit Bezettingsmaatregelen van 27 September 1944 (*Staatsblad* Nr. E 93) is nog steeds van toepassing.

Art. 37 van de Motor- en Rijwielwet is hierin niet vervat, zoodat uit dien hoofde de militaire motorrijtuigen aan alle burgerlijke verkeersbepalingen en verordeningen zijn onderworpen.

Niet uit het oog mag worden verloren, dat er thans geen enkele reden meer aanwezig is, dat militaire bestuurders voorrang zouden hebben boven andere weggebruikers.

Afgezien van het bovenstaande, moet iedere militaire rijder het zich tot eer rekenen, een voorbeeld te zijn, wat betreft de toepassing der verkeersregels, voor elken anderen weggebruiker.

Elke weggebruiker dient zich op een zoodanige wijze te gedragen, dat het verkeer niet in gevaar kan worden gebracht. Hij dient zich tevens zoo te gedragen, dat aan een ander geen schade wordt berokkend of die ander niet in sterker mate wordt belemmerd of overlast ondervindt dan in de gegeven omstandigheden onvermijdelijk is.

De bestuurders zijn verantwoordelijk dat remmen en stuur behoorlijk werken en de banden op de juiste spanning zijn.

Ik verzoek allen commandanten hun personeel omtrent het vorenstaande te doen onderrichten.

PUBLICATIE van de Krijgsgeschiedkundige Sectie
van den Generalen Staf (X)

HET GEVECHT BIJ WESSEM

(10 Mei 1940)

(MET EEN SCHETS)

bewerkt in 1941 door

J. J. C. P. WILSON, *destijds Luitenant-Kolonel van den Gen. Staf,*
onder toezicht van wijlen den Gen.-Majoor N. T. CARSTENS,
Chef van het Krijgsgeschiedkundig Instituut

Troepen: 3-17 G.B. — Stafkaartblad: Roermond West (58 w)

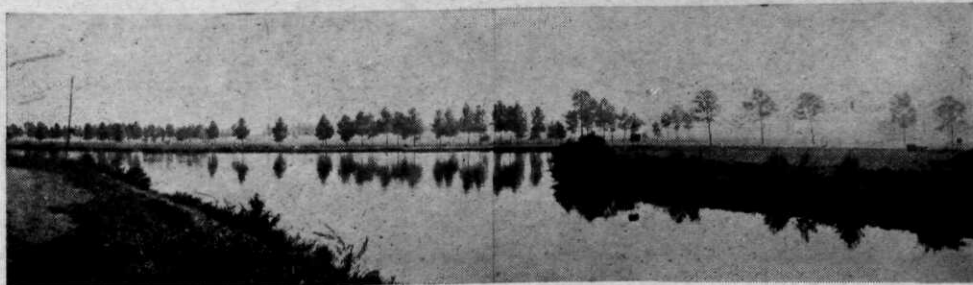
1. Algemeene toestand bij 3-17 G.B. (zie kaart).

3-17 G.B., onder bevel van Reserve-Kapitein Ph. A. A. Steegh, bezette de Maaslinie van de monding van het Julianakanaal (te Maasbracht) tot kp. 68. De frontbreedte der compagnie bedroeg derhalve ongeveer 4 km. De compagnie was versterkt met 3 zware mitrailleurs, doch beschikte niet over pag., noch over 8 staal of 6 veld.

Aan de Maas waren in het compagniesvak 7 gietstalen en 3 flankerende gewapend-betonkazematten, alsmede 3 stekelvarkens gelegen, waarin de 3 zware mitrailleurs en de 10 lichte mitrailleurs waren opgesteld. De compagnie, die samengesteld was uit voormalige grens- en dekkingsdetachementen, telde nl. 10 lichte-mitrailleurgroepen en 2 geweergroepen.

Bij elk der kazematten behoorde een semi-permanente gevechtsofstelling (S.P.O.) voor de geweschutters van de groep.

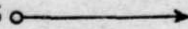
De groepscommandanten bevonden zich meestal in de S.P. On; bij B 5, B 4 en S 3 waren zij evenwel in de kazematten.

Afb. 1. Monding van het kanaal Wessem—Nederweert in de Maas. De foto is genomen van den Noordoostelijken dijk van het kanaal.

Verk

G15 Lichte mitr. in koepel met
as schootsveld

B2 Zwارة mitr. in flankerend
betonkazemat met schootsveld

klaring.

S6 © Lichte mitr. in stekelvarken
 (schootsveld 180°)
 (in S76 was evenwel een zware mitr. opgesteld).
 ○○○○○○○○○ Landmijnversperring.

In het compagniesvak was een hekversperring van prikkeldraad op den eigen oever aangebracht. Zij was tusschen het kanaal Wessem-Nederweert en het dorp Wessem echter nog niet gereed.

De zware mitrailleurs waren opgesteld in de kazematten B 5, B 4 en B 2. Hierbij dient te worden opgemerkt, dat kazemat B 2 als flankerende kazemat was uitgevoerd. Zeer vermoedelijk is hier van een fout bij den bouw sprake; hoe het ook zij, het een feit is, dat het schietgat uiterst kwetsbaar was.

De compagnie was als volgt opgesteld :

Sectiecommandant	Kazematten	Bewapening
Dpl. Sergeant H. Wigman	S 6 en B 5	1 lt. mitr. 1 zw. mitr.
Vaandrig A. W. Smit	B 4, S 3, B 2, S 1	2 lt. mitrs. 2 zw. mitrs.
Serg. Majoor-Instr. J. Helwegen	G 203, G 204	2 lt. mitrs.
Res. 1e Luit. K. Ch. van Kleef	G 202, G 201, G 15	3 lt. mitrs.
Res. 1e Luit. P. H. Hermans	G 16, G 1	2 lt. mitrs.

De sectiën van Vaandrig Smit en van Sergeant Wigman stonden onder de bevelen van res. 1e Luitenant P. H. Haenen, die als commandant van Wessem optrad

In het compagniesvak waren gelegen de vernielingsobjecten 1316, 1331, 1309 en 1310 (alle bruggen over het kanaal Wessem—Nederweert) 1379 (sluis in het kanaal) en 1315 (pontveer over de Maas bij Wessem). Het hierbij ingedeelde vernielingspersoneel, gedeeltelijk uit genietroepen en gedeeltelijk uit politietroepen bestaande, stond onder bevel van den res. 1e Luitenant P. A. W. van der Rijt, die rechtstreeks onder C-17 G.B. stond.

Na het verrichten der vernielingen moest het detachement teruggaan en zich elders melden. Zulks is op 10 Mei 1940 geschied, zoodat bedoeld personeel niet aan het gevecht heeft deelgenomen. Tusschen het kanaal Wessem—Nederweert en de Belgische grens waren landmijnen gelegd, die evenwel alleen in de z.g. Kalverweide scherp waren gesteld. Dit werk was verricht door pioniers, waarvan er zich nog eenige te Wessem bevonden.

De compagnie had geen vernielingsopdrachten ten Oosten van de Maas; wel leverde zij personeel voor de grenswachten te Vlodorp en te Posterholt, elk ter sterkte van 1 sergeant, 1 korporaal en 10 soldaten, waaronder een motorordonnans. Zij stonden onder bevel van den commandant der hindernissectie van 17 G.B. (cp. te Roermond). De cp. van den C.C. was gevestigd te Heel. Hij was telefonisch verbonden met den B.C. (te Horn, W. van Roermond), met den C. van Wessem en met een staande patrouille ter sterkte van 1 geweergroep, die was opgesteld bij Linne op het kruispunt der wegen Sittard—Roermond en St. Odiliënberg—Linne. Uit den commandopost kon het geheele terrein naar Wessem worden overzien, zoodat de C.C. gedurende het gevecht het beloop daarvan in groote trekken uit zijn commandopost kon volgen.

De opdracht der compagnie luidde: „Standhouden”. Zij was in het Noorden aangeleund aan 2-17 G.B., in het Zuiden aan een detachement van de troepen der territoriale verdediging in Zuid-Limburg, dat de sluis aan de monding van het Julianakanaal te Maasbracht bezette. Voorts stond te Thorn een wacht aan de Belgische grens, dus met front naar het Zuiden. Zij stond niet onder bevel van C-3-17 G.B., doch behoorde tot het grenswachtdetachement Ittervoort van 3-4 G.B.

De C.C. had in de dagen voor 10 Mei alle reserve-munitie over de sectiën verdeeld en daarbij het leeuwenaandeel toebedeeld aan het detachement van Luitenant Haenen, omdat res. Kapitein Steegh de mogelijkheid van munitie-aanvulling gedurende een gevecht over het geheel open terrein ernstig in twijfel trok.

De kazematten en S.P. On. waren derhalve ruimschoots van mitrailleur- en geweer-munitie voorzien. Daar stond tegenover, dat de compagnie nagenoeg niet over handgranaten beschikte.

Wat de terreinomstandigheden betreft, kan worden opgemerkt, dat het breede kanaal Wessem—Nederweert het compagniesvak in ongeveer 2 even groote deelen sneed, reden waarom de beide ten Zuiden van het kanaal opgestelde sectiën onder eenhoofdig bevel waren gesteld. Het kanaal vormde — indien de bruggen waren vernield — een natuurlijke afgrendelingslijn.

Het terrein is op beide oevers der rivier geheel open en in te zien; in Mei 1940 stond het gras evenwel zóó hoog, dat aanvallende troepen er gemakkelijk dekking in konden vinden. De verdedigende opstellingen waren in deze open terreinen evenwel uiterst zichtbaar en kwetsbaar.

Wessem en Pol zijn bedekte complexen, die tot aan de rivier reiken; een dergelijk complex vormt Maasbracht op den Oostelijken oever. Hier kan men de rivier volkomen ongezien naderen.

Afb. 1, 2, 3, 4 en 5 geven een overzicht van de terreinomstandigheden.

Strategisch was de smalle Maasstrook tusschen Wessem en Maasbracht een belangrijk riviergedeelte, omdat de tegenstander bij een opmarsch naar België in dit vak alleen de Maas behoefde te overschrijden, terwijl hij meer Zuidelijk bovendien het Julianakanaal en meer Noordelijk bovendien het kanaal Wessem—Nederweert op zijn weg vond.

Het is dus alleszins begrijpelijk, dat de Duitsche aanval is ingezet tegen het smalle front van de beide sectiën tusschen de monden der beide genoemde kanalen en dat te Wessem na het slagen van den overgang onverwijd een brug is geslagen.

Het naaste overgangspunt der Duitsche troepen was Roermond; tusschen het kanaal Wessem—Nederweert en de stad Roermond heeft de tegenstander geen enkele overgangspoging gedaan.

2. Gebeurtenissen voor het eigenlijke gevecht.

De compagnie was sedert 7 Mei in den toestand van „Verhoogde strijdvaardigheid”. Omstreeks middernacht van 9 op 10 Mei werd het bevel ontvangen, dat de „volledige strijdvaardigheid” op 10 Mei om 3.00 inging. Op dat uur was de compagnie volledig in de gevechtsoptellingen. De nacht was rustig verlopen; de piketten in de gevechtsoptellingen meldden omstreeks 24.00 aan den officier van piket, die een ronde deed, dat zij ontploffingen in Oostelijke richting hadden gehoord. Genoemde officier, res. 1e Luitenant Van Kleef, nam deze ook zelf waar en stelde vast, dat de geziene lichtverschijnselen na 20 tot 30 seconden

Afb. 2. Schootsveld van kazemat G 202 in de richting van Wessem. Bij de hooge boomen a. liggen de kazematten G 203 en G 204.

door den knal der explosie werd gevolgd, zoodat de ontloffingen op Nederlandsch gebied werden bewerkstelligd. Later bleek hem, dat de verhakkingen Oost van de Maas waren gesteld geworden.

De C.C. ging bij het krieken van den dag alle opstellingen langs en keerde daarna naar zijn cp. terug.

Omstreeks 4.00 vlogen sterke afdeelingen vliegtuigen in Z.Z.W. richting over de compagnie op een hoogte van omstreeks 1000 meter. De nationaliteit was niet waar te nemen. Even later vlogen drie Deutsche jachtvliegtuigen, van Noord naar Zuid de Maas volgende, over den Oostelijken Maasoever op 25 meter hoogte. Zij lieten geen bommen vallen en gaven geen mitrailleurvuur af. Wel werd de bij zijn cp. staande C.C. door een laagvliegend vliegtuig met mitrailleurvuur bestookt, waartegen hij dekking in een greppel moest zoeken.

Het overvliegen van de — inmiddels als Deutsche herkende — vliegtuigen duurde tot ongeveer 6.00. De vliegrichtingen waren Z.Z.W. of N.W.

Op dat uur was overigens nog geen enkel bericht van grensoverschrijding binnengekomen. Wel waren bij Wessem een afdeeling van den luchtwachtdienst en bij Maasbracht een brigade Marechaussée uit Susteren over de Maas gekomen, doch zij wisten alleen „van hooren zeggen”, dat Deutsche troepen ons land waren binnengevallen.

De zekerheid, dat ons land met Deutschland in oorlog was, werd te Wessem eerst omstreeks 6.30 verkregen.

Lt. Haenen, die zeer actief was en die o.m. naar de geïsoleerd gelegen kazematten B 5 en S 6 was geweest, zag — te Wessem terugkomende — op ongeveer 500 à 600 meter ten Oosten van de Maas de eerste (vermoedelijk) vijandelijke patrouille. Hij vestigde de aandacht van Vaandrig Smit daarop.

Meer Noordelijk kreeg men de zekerheid dat Deutsche troepen de grens hadden overschreden te ongeveer 6.30, toen dpl. Sergeant Tops aldaar zulks meldde. Deze onderofficier was C. van de staande patrouille nabij Linne. Hij had moeten uitwijken voor een Deutsche patrouille op motoren, die naar Linne oprukte en was dwars door het terrein naar de Stuw in Linne gegaan en daar de Maas overstoken, juist toen de zinkschepen vóór de stuw tot zinken werden gebracht. Door de detonatie was de roeiboort bijna gekanteld.

Kapitein Steegh had inmiddels aan den B.C. gevraagd, of de vernielings-

Afb. 3. Schootsveld van kazemat S 1 in de richting van Wessem. *a* = Kerktoeren van Wessem. *b* = Pontveer.

opdrachten van het detachement Van der Rijt mochten worden uitgevoerd. De B.C. gelastte zulks. De veerpont te Wessem was reeds op initiatief van Luit. Haenen vernield. De bruggen over het kanaal Wessem—Nederweert volgden spoedig; de bruggen nabij de monding (objecten 1310 en 1309) bleken later evenwel onvolledig te zijn vernield.

Alleen ter plaatse van de lading waren bij beide bruggen de peilers ontwricht. Blijkbaar waren de ladingen van deze bruggen te licht geweest.

Luitenant Van der Rijt vermeldt nog het volgende: „Ten einde alsnog te trachten de beide bruggen te vernielen, gaf ik opdracht aan het personeel dezer objecten zich in verbinding te stellen met den commandant van de vernielingsploeg Sluis Panheel, den S.M.I. Smies, om de reservelading van de sluis, welke niet behoefde te worden gebruikt, per gevorderden vrachtwagen te halen, terwijl ik mij persoonlijk naar Wessem begaf om contact op te nemen met den commandant aldaar.

Even na 10.00 heb ik de brug nabij den Kunstweg Wessem—Heel tot driemaal toe opnieuw doen laden, doch ondanks verzwaring met steenen, bleek het niet mogelijk haar met de aanwezige springmiddelen te vernielen. Een laatste poging werd in het werk gesteld om het wegdek te vernielen, doch behoudens een klein gat in het wegdek, was het resultaat nihil.

Tijdens deze poging werd de brug door vijandelijke artillerie beschoten, doch er werden geen treffers geplaatst.

Inmiddels was door den vijand een doorbraak geforceerd nabij Wessem en bevond hij zich reeds in het dorp, zoodat het nutteloos was de manschappen van de objecten naar Wessem te zenden, temeer daar het munitiebezit van dit personeel betrekkelijk gering was.

Ten einde het gevangennemen van mijn sectie tegen te gaan, besloot ik op Weert terug te trekken.

Den S.M.I. Smies gaf ik opdracht per vrachtwagen met een gedeelte van het personeel (degenen, die niet over een rijwiel beschikten) naar Weert te vertrekken en zich bij den commandant van vak Weert te melden, terwijl ik zelf met het personeel, dat van een rijwiel was voorzien, nadat ik den commandant van de

Afb. 4. Panorama van Westelijken Maasoever te Wessem. Foto genomen van het Pontveer bij kazemat B 4. a = kazemat S 3 ; b = kazemat B 2 ; c = kazemat S 1 ; d = boomengroep bij kazematten G 203 en G 204.

kazemat Ittervoort, den Sergeant der Politietroepen Van de Veer hiervan in kennis had doen stellen, op Weert terugtrok. Aldaar meldde ik me bij den commandant Vak Weert (Luit. Kol. v. d. Woude) en kreeg nadere orders.

Ik meldde den gang van zaken aan C.-3-17 G.B."

Het detachementje van 4 pioniers had Wessem volgens ontvangen bevel verlaten, echter zonder de landmijnen eerst scherp te stellen.

3. De voorbereiding van den aanval.

Het gevecht bij Wessem vertoont 3 duidelijk te onderscheiden fasen, en wel :

- a. de voorbereiding van den aanval ;
- b. de eerste aanval op Wessem en bij Maasbracht ;
- c. de voortgezette aanval op Wessem.

De aanval bij Maasbracht en de voorbereiding daarvan zijn zeer goed waargenomen en duidelijk beschreven door res. 1e Luitenant Haenen, den commandant van Wessem, die den strijd bij zijn rechtersectie gespannen heeft gevolgd, omdat hij begreep, dat de tegenstander — na het forceeren van de Maas bij de rechtersectie — een mooie kans kreeg om zijn linkersectie in de rechterflank aan te vallen en op te rollen. Genoemde officier is dientengevolge voortdurend zeer beweeglijk geweest en toonde een kalm en moedig commandant te zijn en over inzicht te beschikken.

Het hier volgende relaas is in hoofdzaak ontleend aan het gevechtsbericht van res. Luitenant Haenen, hetwelk is aangevuld met gegevens uit de rapporten van sectie- en groepscommandanten.

Afb. 5. Foto, genomen van kazemat B 5 in de richting Maasbracht. a. = Kerk te Maasbracht; b = Opstellingsplaats Duitsch geschut.

Omstreeks 6.30 opende de vijandelijke artillerie het vuur op de kazematten B 5 en S 6, die geheel onbeschermd aan den Oostelijken Maasoever waren gelegen en die kort vóór 10 Mei waren gestort, zoodat het beton nog versch was. Aangezien de tegenstander opstelling had genomen Noord en Zuid van de Kerk van Maasbracht (zie afb. 5), zoodat de gevechtsafstand nog geen 200 meter bedroeg, was de uitwerking van het vuur vernietigend. Luit. Haenen, die dit drama van de tweede verdieping van het veerhuis met den kijker waarnam, zegt: „De rechtersectie lag onder een zoo intensief artillerievuur, dat het van mijn waarnemingspunt gezien leek, alsof kazemat B 5 als stof werd weggevaagd.”

Lt. Haenen begaf zich inmiddels naar kazemat B 4 en droeg den commandant daarvan, dpl. Sergeant G. M. A. Douzi op, om het vuur te openen op door hem geziene Duitsche strijdkrachten bij de Kerk van Maasbracht. Dit vuur werd kort daarna afgegeven.

Bij de rechtersectie was inmiddels kazemat S 6 door een voltreffer zoodanig geraakt, dat de mitrailleur werd vernield, voordat er één schot mee had kunnen worden gelost.

In de kazemat sneuvelde de dpl. Soldaat Traa.

De andere kazemat B 5, vuurde flankerend in de Noordelijke richting en wist dit vol te houden, tot tusschen 7.30 en 8.00 twee voltreffers binnendrongen en de bezetting buiten gevecht stelde.

Hier sneuvelde de dpl. Sergeant Wuisman en werden de dpl. Soldaten Van Bellen en Blankenstein ernstig gewond. Laatstgenoemde is later aan zijn verwondingen bezweken. Volgens de verklaring van den sectiecommandant Sergeant Wigman, heeft de dappere bezetting van B 5, ondanks 's vijands hevige artillerievuur, *onafgebroken* gevuld in Noordelijke richting.

Omtrent de lotgevallen van deze drie dappere mannen geeft het relaas van den eenigen overlevende, dpl. Soldaat C. van Bellen een juisten indruk. Hij schrijft:

„Het was 'al eenigen tijd licht geworden toen ik op post zijnde, voorposten ontdekte bij de kerk in Maasbracht. Dit meldde ik direct aan Sergeant Wuisman, waarna ik de plaats weer innam in de kazemat.

Alles in onze kazemat was perfect in orde. Toen opeens, terwijl nog geen enkele andere kazemat vuur had gegeven, ontdekten wij troepen in onze schootsrichting; onze mitrailleur werd op den vereischten afstand gesteld, waarna Sergeant Wuisman, terwijl ik als helper optrad, vuur gaf, wat op de vijandelijke troepen een vernietigende uitwerking had, want we hebben ze bijna allen zien vallen, hetgeen werd waargenomen door onzen kijker. Daarbij is even later, toen we een kleine vuurpauze hadden, voor het opnieuw laden van den mitrailleur, Sergeant Wigman bij onze kazemat geweest; hij vroeg waarom we aan het vuren waren.

Daarna, terwijl wij steeds in het gevecht gewikkeld waren, kregen wij vuur uit de richting Maasbracht, maar heel licht. Dat duurde echter niet lang, want kort daarna volgde een hevige ontploffing tegen onze kazemat, zoodat hooren en zien verging. In onze kazemat, die pas 14 dagen geleden gemaakt was, was veel stof van cement.

Even schrokken we van dezen treffer, maar bezielde door den plicht, dien we jegens het Vaderland te vervullen hadden, gingen we verder. Daarna volgde beschieting op beschieting tegen onze kazemat, wat ons niet meer deerde, want wij waren al gehard in den strijd.

Jammer was het, dat wij niets konden uitrichten tegen dit vijandelijke vuur omdat het geschut niet in onze schootsrichting lag. Opzij van onze kazemat, bij de kerk in Maasbracht, was het opgesteld. Of de andere kazemat met haar lichten mitrailleur daar niets tegen heeft kunnen doen, weet ik niet, daar ik vermoedde, dat zij al lang uitgeschakeld was. Maar nog meer bezielde door dezen vermoedelijken tegenslag, vuurden we verder, niettegenstaande we niet konden verhinderen, dat zij heel langzaam oprukten onder het verlies van vele dooden.

Toen kwam het ongeluk, waarbij Sergeant Wuisman het leven verloor. Door een treffer, die opzij er in kwam en boven het schietgat er weer uitging, werd hij getroffen aan hoofd en lichaam en heeft hij verder niets meer kunnen uitrichten. Daarna heb ik achter den mitrailleur plaats genomen en zouden we met tweeën verder gaan. Ik wil ook nog even vermelden, dat ik in den tijd, voordat Sergeant Wuisman sneuvelde, reeds eenige keeren den mitrailleur had bediend.

Daarna, nog onverwacht, ofschoon het vijandelijk vuur nog steeds op onze kazemat hamerde (een waar bombardement), kwam een treffer. Waardoor weet ik niet, of door het schietgat, of door den muur aan den buitenkant. Een hevige ontploffing ontstond, scherven vlogen in het rond. Ik voelde een hevigen klap tegen mijn arm en een splinter in mijn wang, waarbij ik zoo dom was hem er uit te halen, waardoor mijn gezicht in een oogwenk onder het bloed zat. Ik riep naar mijn collega Blankenstein, omdat ik hem niet kon zien door het stof. Hij vertelde mij, dat hij een hevige pijn in zijn heup en dijbeen had. Ik voelde mij steeds duizeliger worden, zooals later bleek door het vele bloedverlies, en zakte ineen.

Of er daarna nog vijandelijk vuur is gegeven, weet ik niet.

Toen ik bijkwam, lag ik buiten de kazemat achter den dijk van het eiland. De tijd van bewusteloosheid en tot bewustzijn komen, was volgens mij heel kort, maar hoe ik er uit gekomen ben, weet ik niet. Alleen, dat we kort daarop ons geliefd eiland, waar we zooveel hadden meegemaakt, aan den vijand moesten laten.

Er is vrijwel onafgebroken gevuurd schuinrechts in de richting Wessem; hoe-

veel banden daarbij verschoten zijn, kan ik tot mijn spijt niet zeggen. Toen ik eenmaal bij was, ontdekte ik, dat mijn linkerarm totaal versplinterd was, want voelen deed ik hem op dat moment niet, omdat hij doodgeslagen was. Daarbij hebben inderdaad enkelen van mijn collega's moeilijk en hard werk gedaan. Zij hebben mij zoo goed en zoo kwaad als dat ging verbonden; daarbij heeft zich Soldaat G. Boerakker uit Heerlen onderscheiden."

Van de rechtersectie bleven dus nog slechts de met geweren bewapende manschappen van de beide S.P.O.'s over, in totaal 16 man. Het pleit scheen hier dus beslist, te meer, omdat kazemaat S 76 bij de sluis van Maasbracht, die met een zwaren mitrailleur was bewapend en vóór S 6 en B 5 kon flankeren, gedurende het geheele gevecht zweeg.

Toch duurde het nog tot omstreeks 9.00, voordat de tegenstander bij Maasbracht over de Maas trok en de resten der rechtersectie gevangen nam. Zulks is te danken geweest aan het flinke optreden van dpl. Sergeant J. Wigman, die zich van opstelling naar opstelling begaf om zijn soldaten aan te moedigen. Dezen bleven op elk zichtbaar doel vuren en versmaadden, ondanks het vijandelijk art. vuur de dekking der lignissen.

Zonder twijfel is zulks ook te wijten geweest aan het intensieve en goedgerichte vuur, dat door de bediening van kazemat B 4 in de richting van Maasbracht werd afgegeven. Dit vuur moet voor den tegenstander wel zeer hinderlijk zijn geweest, want de kazemat had nauwelijks het vuur geopend, of zij werd door 15 cm geschut uit Maasbracht onder vuur genomen; het vuur lag slecht, evenals dat van twee — met kanonnen bewapende — vechtwagens, die uit dit dorp over den veerweg naar Wessem kwamen gereden en op 100 meter van het veer opstelling namen. Spoedig nadat zij het vuur hadden geopend, werden zij door B 4 zoodanig beschoten, dat zij moesten teruggaan. Zij hadden inmiddels het succes geboekt, dat het eerste schot het schietgatraam van kazemat S 3 doorboorde, ten gevolge waarvan bediening en mitrailleur buiten gevecht waren gesteld. B 4 bleef verder gedurende het geheele gevecht het vuur uitbrengen op doelen nabij de Kerk van Maasbracht. De kazemat verschoot niet minder dan 3000 patronen.

Luit. Haenen nam een en ander waar, spoedde zich naar zijn cp. en schreef een bericht voor den compagniescommandant, dat hij — daar de telefonische verbinding verbroken was — liet wegbrengen door een ordonnans. In dit bericht maakte hij melding van het buiten gevecht stellen van B 5 en S 6 en van het optreden der vechtwagens, terwijl hij om geneeskundige hulp en om een pag. vuurmond vroeg. Het moet toen omstreeks 8.00 zijn geweest.

Weldra verschenen enkele hospitaalsoldaten, die het bericht meebrachten, dat de C.C. het verzoek betreffende het pag. kanon aan den B.C. had doorgegeven.

De hospitaalsoldaten kregen opdracht om zich naar de rechtersectie te begeven en aldaar de gewonden te verzorgen, terwijl Luitenant Haenen zich zelf naar de linkersectie begaf. Het kan toen niet ver van 8.30 zijn geweest.

Wat was er inmiddels bij de andere sectiën der compagnie voorgevallen?

Luitenant Hermans zag omstreeks 6.30 sterke Duitsche troepen langs den kunstweg van Linnen naar Brachterbeek marcheeren. Zijn sectie werd niet onder vuur genomen, terwijl er ook — met uitzondering van 1 patrouille — geen Duitse infanterie aan de Maas verscheen.

Volgens Vaandrig Smit zou het artillerievuur op Wessem zelf te 6.45 zijn geopend. S.m.i. Helwegen en Lt. Kleef geven echter op, dat zulks te 7.30, resp. te 7.45 is geschied, hetgeen meer in overeenstemming is met bovenstaande mel-

ding van Lt. Hermans en wat ook beter klopt met de verklaring van Sergeant Wigman en van Luitenant Haenen.

De mogelijkheid bestaat, dat de vaandrig doelt op het vuur van de beide hier-voor vermelde vechtwagens, die S 3 buiten gevecht stelden en dat dit vuur — dat van zeer korten duur was, omdat B 4 zoo krachtdadig optrad — aan de aandacht van den meer Noordelijk opgestelden Luitenant Van Kleef en S.m.i. Helwegen is ontgaan.

Lt. Van Kleef deelt mede, dat hij eerst artillerie- en mitrailleurvuur hoorde uit de richting van Roermond, daarna tevens uit die van Maasbracht en dat hij vervolgens te 7.45 door zijn kijker een grijzen trekker, waarachter een stuk geschut was gehaakt, zag oprijden uit de richting Brachterbeek¹⁾. Het stuk werd afgehaakt en in stelling gebracht op een afstand van 1000 en 1500 meter en ongeveer recht tegenover kazemat 201. Nadat munitie was afgeladen, reed de trekker naar Linne. De snelheid waarmede een en ander geschiedde, wees er op, dat de plaats van de stelling reeds bekend was. Het stuk is op deze plaats dan ook gebleven; stellingverandering heeft niet plaats gehad.

Ten einde beter te kunnen waarnemen, begaf Luitenant Van Kleef zich per rijwiel naar de S.P.O. van kazemat 202. Door mitrailleurvuur moest hij zijn vervoermiddel al gauw achterlaten en zijn weg kruipend vervolgen. Hij bereikte de S.P.O., gaf vervolgens instructies aan den schutter in de kazemat en wilde daarna zijn andere groepen bezoeken. Vijandelijk mitrailleurvuur was evenwel de oorzaak, dat hij — na het bereiken van de S.P.O. van kazemat 201 — deze S.P.O. niet meer kon verlaten. Zoodra zich iemand boven de dekking vertoonde, werd hevig met mitrailleurs geschoten. Doelen waren evenwel in het hooge gras aan de overzijde van de Maas niet te ontdekken. Dat zij er wel degelijk waren blijkt o.m. uit het feit, dat een geweer in S.P.O. 201 door een mitrailleurkogel, die de lade raakte, werd vernield.

Inmiddels had het hiervoren genoemde Deutsche stuk geschut het vuur geopend op de sectie van Vaandrig Smit en wel in het bijzonder op de kazematten in deze sectie. Luitenant Van Kleef nam waar, dat de eerste schoten alle in het dorp Wessem terecht kwamen. Later lag het vuur juist en zag hij o.m. treffers op kazemat S 1 en op het daarbij gelegen woonhuis, dat zwaar werd beschadigd. Later werd een in de nabijheid gelegen meterput van de gasleiding Mijn Maurits — Eindhoven, welke iets op een kazemat leek, getroffen. Het ontsnappende gas ontbrandde, waardoor een felle vuurzee ontstond, die tot laat in den avond voortduurde. Ook zag hij een man uit kazemat S 1 wegvluchten.

Reeds werd medegedeeld, dat de mitrailleur van kazemat S 3 door een voltreffer van een vechtwagen onklaar werd geschoten, waarbij de kazemat-commandant, Sergeant Rinders en dpl. Soldaat Ridderman het leven lieten, terwijl dpl. Soldaat Oosterhuis zoo zwaar werd gewond, dat hij later aan zijn verwondingen is bezweken.

Even later werd kazemat B 2 hevig beschoten door den vuurmond van 8,8 cm. In de kazemat bevond zich dpl. Korporaal Hensen met 4 zware mitrailisten. Hij nam zelf achter het wapen plaats en begon vijandelijke infanterie met succes onder vuur te nemen. Kort daarna werd de kazemat door 2 artillerieprojectielen getroffen, zoodat zij hevig trilde. Onder de bezetting brak een paniek uit en zij verliet — ondanks de waarschuwendende woorden van den moedigen korporaal — de kazemat. Dit kostte één man het leven, terwijl een andere werd gewond.

¹⁾ Ook sergeant Blom, C. van de Groep bij G. 15, nam dit waar, alsook de C.C. uit zijn Commandopost.

Korporaal Hensen was evenwel niet van plan zijn mitrailleur te verlaten en zette het gevecht alleen voort. Hij beschrijft zijn lotgevallen als volgt :

„Het was ongeveer 8 uur. Ik bleef, waar ik was en ging achter het wapen staan. Een storing kon ik opheffen met behulp van olie. Na drie vuurstooten, elk van 80 patronen, trad dezelfde storing nogmaals op. Juist wilde ik weer repareren, toen een voltreffer de kazemat raakte. Ik kon juist dekking zoeken op den vloer ; de brokken beton vlogen naar binnen.

Even later stond ik op en herstelde de storing, doch nauwelijks was dit gebeurd of een nieuwe voltreffer trof de kazemat. Ik zag groote stukken beton wegvliegen.

Na dat angstige moment ging ik weer achter het wapen staan en kon nog een vuurstoot van 70 tot 80 patronen uitbrengen. Een nieuwe voltreffer en nog meer lawaai dan bij de vorige. De mitrailleur bleek aan de voorzijde beschadigd, zoodat ik niet meer kon vuren.

De angst en de spanning namen toe.

Ik heb toen dekking gezocht in de ingangsopening van de kazemat, die 60×60 cm² groot is en waarin ik me als een slang heb ineengedraaid. Nauwelijks zat ik daar of een nieuwe voltreffer deed de kazemat danig schudden, terwijl mitrailleurkogels door het schietgat binnendrongen en tegen den achterwand der kazemat ketsten. Maar mijn dekking bleek goed te zijn.

De spanning nam van minuut tot minuut toe ; ik had geen enkel moreel houvast, daar ik alleen was.

Zoo werd ik eindelijk door 2 Duitsche soldaten gevonden.”

Het resultaat van een en ander was dus, dat al vroeg in den morgen de mitrailleurs van B 2 en S 3 waren vernield zoodat een aanzienlijk gat in het vuurplan was ontstaan. Bij de sectie van Sergeant-Majoor Van Helwegen bleef het rustig ; wel lag zij, evenals die van Luitenant Van Kleef onder vijandelijk mitrailleurvuur.

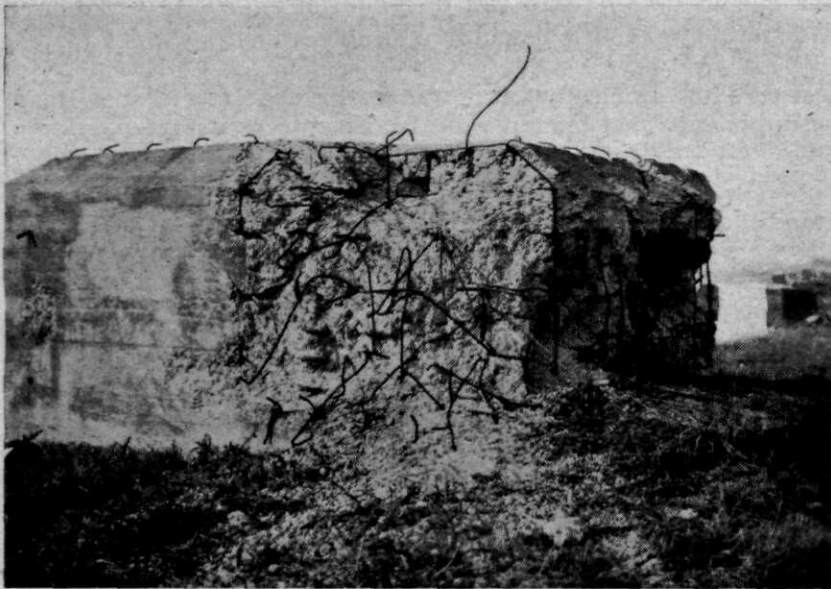
Toen Luitenant Haenen omstreeks 8.30 bij de linkersectie kwam, vernam hij de vernieling van kazemat S 3. Hij geleidde een gewonden soldaat, dpl. Van Boxtel naar zijn cp. en droeg hem over aan de hospitaalsoldaten, die tevergeefs hadden geprobeerd om de kazematten B 5 en S 6 te bereiken. Zelf begaf hij zich weer naar de Maas en zag bij het veerhuis, hoe de Duitsche troepen in verspreide opstelling naar de Maas trokken, daarbij gesteund door artillerievuur van 15 cm uit Maasbracht en door mortiervuur.

Op den cp. teruggekomen, berichtte een ordonnans, dat een stuk pag. in aantocht was. Lt. Haenen zond zijn ordonnans Van Hamond naar den Vaandrig Smit met de mededeeling : „Vasthouden ; hulp is in aantocht”. Deze ordonnans deelt mede : „Wat ik daar te verduren heb gehad onder een regen van mitrailleur- en geweervuur en van projectielen van zwaar geschut, die nu en dan niet verder dan enkele meters van mij vandaan vielen, kan ik niet beschrijven”

De melding kwam echter over !

Omstreeks half tien was de toestand dus zoodanig, dat de kazematten Zuidelijk van het kanaal Wessem—Nederweert — op S 1 en B 4 na — buiten gevecht waren gesteld.

Aan Duitsche zijde achtte men toen blijkbaar den tijd gekomen om den overgang door de infanterie te laten forceeren. Alvorens hiertoe werd overgegaan, opende het stuk geschut te ongeveer 9.30 het vuur op de opstellingen der sectiën Van Kleef en Helwegen, doch zonder dat er voltreffers op de gevechtsoptellingen vielen.

Afb. 6. Kazemat B 5. Flankeerende betonkazemat, aan voorzijde gezien. Zwaar beschadigd door geschutvuur, dat op 2 plaatsen den voorwand doorboorde.

4. De overgangspogingen.

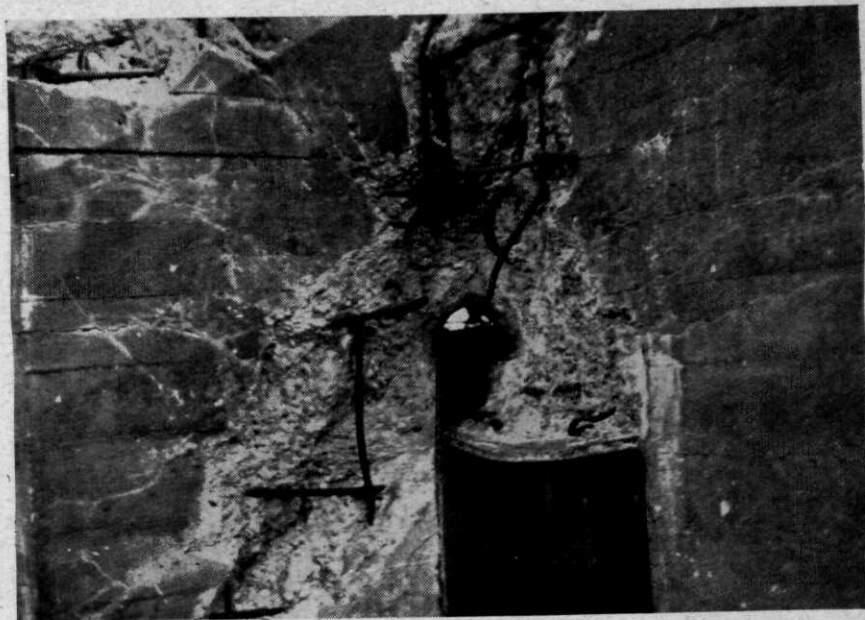
Deze zijn tusschen 9.00 en 10.00 ingezet. Het gelukte den tegenstander om de Maas bij Maasbracht te overschrijden en de resten van de rechtersectie gevangen te nemen.

Luitenant Haenen, die voortdurend beducht was voor zijn rechtervleugel, had reeds vroeg in den morgen contact opgenomen met den C. van het grenswachtdetachement te Thorn, dien hij — tot zijn verwondering — nog telefonisch kon bereiken. Deze commandant had vroeger tot de bezetting van Wessem behoord en was dus zeer goed met de omstandigheden ter plaatse op de hoogte. Toen hij aan Luit. Haenen zijn hulp aanbood, aanvaardde deze dit aanbod met dankbaarheid en verzocht hem — mits hij zulks kon doen zonder in strijd te handelen met de hem verstrekte bevelen — stelling te nemen bij de Kerk van Wessem en aldaar den Zuidelijken vleugel van de sectie Smit te dekken.

Toen nu de overgang bij Maasbracht was gelukt, is Luit. Haenen naar de Kerk gefietst om zich te overtuigen of het personeel uit Thorn ter plaatse was. Hij vond evenwel niemand.

Terugkeerende naar de Maas, werd hij onder mitrailleurvuur genomen en moest hij te voet zijn tocht vervolgen. Hij begaf zich naar de S.P.O. van kazemat B 4 en droeg den Korporaal Pots aldaar op om met zijn karabijschutters een opstelling front Zuid bij de Kerk van Wessem in te nemen.

De dienstplichtige korporaal, aan wien plotseling een zeer belangrijke opdracht was verstrekt, die hij geheel zelfstandig moest uitvoeren, is met zijn 7 man naar de aangewezen opstelling gegaan en kon 's vijands aanwezigheid niet vaststellen. Hij detacheerde 2 man op den kerktoren, doch toen deze het torenluik openen, werd hierop onmiddellijk door verschillende mitrailleurs uit de Kalverweide en door een stuk geschut, opgesteld op den weg Maasbracht—Wessem, het vuur

Afb. 7. Kazemat B 5. Gefotografeerd van achteren naar voren. Boven het schietgat een doorboring (doorboorde betondikte 190 cm).

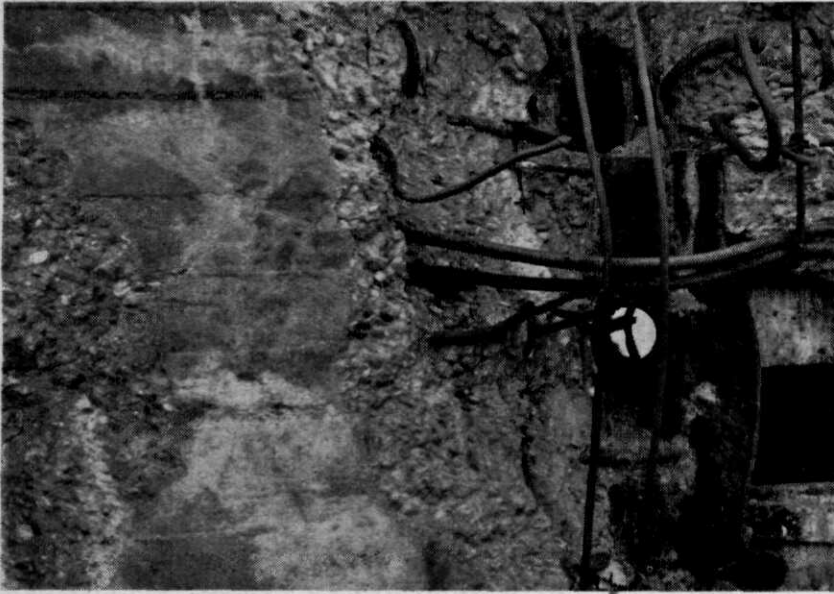
geopend. Het stond nu vast, dat er vijanden in de Kalverweide, dus aan de Westzijde van de Maas waren. De korporaal bleef patrouilleeren in den Zuidelijken rand van Wessem tot omstreeks 10.45, toen het vuur ophield. Hij ontdekte toen, dat een vijftiental Duitschers in Wessem waren en uit portieken de straat beheerschten. Een man van zijn groep sneuvelde. Korporaals Pots is toen met het restant van zijn mannen naar Thorn gegaan, vond dit dorp verlaten en is België ingegaan, waar hij zich meldde. Over Diepenbeek, Hasselt, Leuven, Brussel en Vilvoorde bereikte hij Sas van Gent.

Nadat Luitenant Haenen den maatregel om zijn flank bij Wessem te dekken, had genomen, zond hij opnieuw een ordonnans naar den C.C. met de melding: „Nog slechts twee kazematten intact; kan zonder hulp onmogelijk standhouden”.

Het stuk pag. was nog altijd niet aangekomen. Uit een ingesteld onderzoek is gebleken, dat de stukscommandant zich bij Kapitein Steegh heeft gemeld en van dezen de opdracht ontving om zich bij Luitenant Haenen te melden. De stukscommandant, Serg. Capitulant Collenberg moest daartoe over de gedeeltelijk vernielde brug 1310, doch durfde zulks met het oog op het gewicht van vuurmond en trekker niet te doen. Hij wilde toen in stelling komen bij het Zuidelijk einde van het gehucht Pol, doch dit werd hem onmogelijk gemaakt door hevig vijandelijk artillerievuur. Het stuk is vervolgens achter den Noordelijken dijk van het kanaal Wessem—Nederweert en Oost van brug 1310 in stelling gekomen, doch had daar geen schootsveld. Ten einde raad heeft de stuks C. zich toen teruggemeld bij Kap. Steegh, die hem naar 2-17 G.B. terugzond.

Ook bij het dorp Wessem was de vijand tegen 10.00 tot den infanterie-aanval overgegaan. Hij trachtte hier de Maas over te gaan tusschen het veer en den mond van het kanaal Wessem—Nederweert.

Luitenant Van Kleef, die dezen aanval uit de S.P.O. van kazemat 201 heeft

Afb. 8. Kazemat S 6. Noordelijke wand, op 3-plaatsen doorboord.

waargenomen, geeft hiervan een duidelijke en gedetailleerde beschrijving. Hij zag tegen 10.00 een aantal groepen Deutsche infanterie, elk ter sterkte van 10 man en elk voorzien van een rubberboot uit Brachterbeek oprukken naar de Maas. Hij schat het aantal groepen op 10, doch voegt er aan toe, dat de waarneming door het hevige mitrailleurvuur van den vijand sterk werd bemoeilijkt. Korpl. v. Sloten, groepscommandant bij kazemat G. 202, schat de sterkte van den vijand op \pm 300 man, die in groepjes van 20 man telkens met 4 rubberbootjes overgingen.

Onmiddellijk openden de kazematten G 202, G 204 en S 1 het vuur. In laatstgenoemde kazemat bevond zich alleen de dpl. Soldaat Beekmans, daar zijn groepscommandant en de helper de kazemat hadden verlaten¹⁾. Desondanks onderhield hij met zijn lichten mitrailleur een krachtig vuur op de aanvallers. Ook de mitrailleurshutter van kazemat G 202, dpl. Soldaat Van Empel en zijn helper, dpl. Soldaat Vrienten onderscheidden zich door het voortdurend vuren met hun wapens. Toen Vrienten op 2 plaatsen gewond werd, bleef hij op zijn post. Het vuur werd voortgezet, ook nadat de vizierkorrel van het wapen was geschoten. De bezetting verschoot den geheelen munitievoorraad.

Luit. Van Kleef heeft nog geprobeerd om den lichten mitrailleur van kazemat G 201, die geen vuur op het aanvalsfront kon brengen, uit de kazemat te verwijderen en uit open stelling te doen vuren op de aanvallende Deutsche troepen. Het bleek evenwel door 's vijands mitrailleurvuur onmogelijk om deze kazemat te bereiken.

Het gevolg van de vuuruitwerking van S 1, G 202 en G 204 bleek al spoedig. Minstens 5 onbestuurde rubberbooten dreven de sectie van Luitenant Van Kleef voorbij, terwijl andere moesten terugkeeren naar den Oostelijken Maasoever.

Blijkbaar heeft de uitwerking van het vuur den tegenstander verrast. Hij

¹⁾ Zoals hierboven werd medegedeeld, werd zulks door Luitenant van Kleef waargenomen.

Afb. 9. Kazemat S 6. Voorwand met treffer door het schietgatraam.

reageerde door het complex Pol en omgeving, waarbij de 3 vurende kazematten immers waren gelegen, krachtiger met artillerie- en mitrailleurvuur te beleggen. Het artillerievuur viel evenwel in hoofdzaak achter de gevechtsofstellingen en beschadigde eenige huizen te Pol.

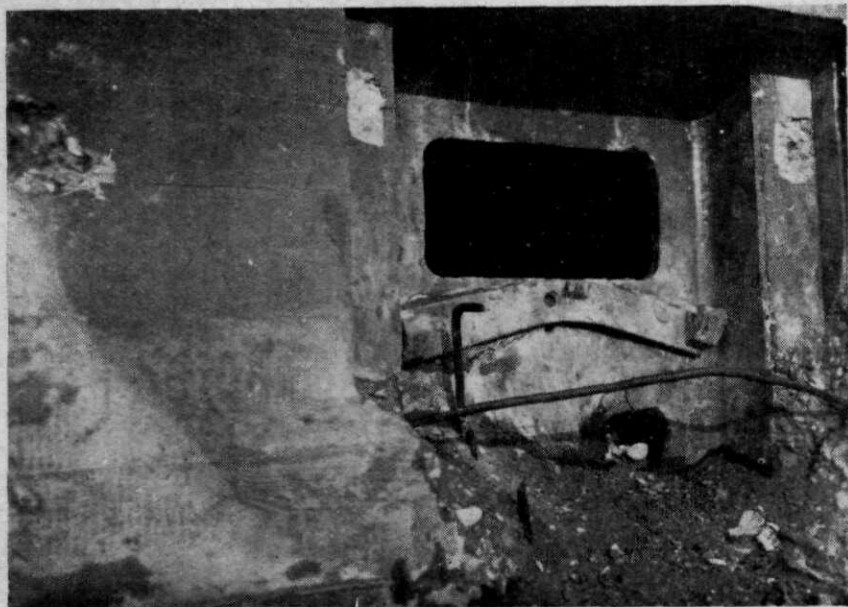
Gedurende dit artillerievuur werd de aanval der infanterie voortgezet, waarbij het den tegenstander gelukte om uiteindelijk omstreeks 10.00 vasten voet op den Westelijken oever te verkrijgen en wel in de omgeving van kazemat S 3. Van hieruit werden de resten van de sectie Smit krijgsgevangen gemaakt.

Treffend is, dat dpl. Soldaat Beekmans in kazemat S 1 nog steeds vuurde op de overgaande Duitsche troepen. Hij hield den strijd vol, toen de geheele sectie reeds in 's vijands handen was gevallen. Dpl. Soldaat Mennink geeft ter zake het volgende relaas :

„Wij bevonden ons in de eerste S.P.O. ; toen we gevangen genomen waren, moesten we naar het kanaal toe. Uit de kazemat S 1 werd toen nog heftig gevuurd. We werden er toen met 4 man door de Duitschers heengezonden om te zeggen, dat men zich moest overgeven. Toen we bij de kazemat kwamen, was Beekmans inmiddels gesneuveld.”

De kazemat S 1 vertoont aan de achterzijde, vooral op de toegangsdeur talrijke mitrailleurtreffers ; vermoedelijk hebben de Duitsche troepen dit afgegeven, voordat zij Mennink e.a. naar de kazemat zonden. De kazemat vertoont aan de voorzijde een treffer die door het schietgatraam is gedrongen en die den dapperen Beekmans blijkbaar in het laatste oogenblik van het gevecht noodlottig is geworden. De mitrailleur was geheel vernield.

Luitenant Haenen, die — na de verzending van zijn tweede bericht aan den C.C. — weer naar het veerhuis ging, zag plotseling Duitsche soldaten op den weg van het veer naar het dorp in zijn richting komen. Hij verborg zich in

Afb. 10. Kazemat S 3. Voorwand. 1 treffer, die schietgatraam heeft doorboord en aan binnenzijde tot explosie is gekomen.

een zijstraat en zette even later desondanks zijn tocht voort. Aan de Maas komende was hij er — op een afstand van ± 75 meter — getuige van, dat de bezetting van kazemat B 4 krijgsgevangen werd gemaakt door een 15-tal Duitse soldaten.

De dappere officier snelde zijn mannen te hulp en loste 2 schoten uit zijn pistool. Door den grooten afstand miste hij en werd neergeschoten. Het was toen ongeveer 10.30. Luitenant Haenen, die het bewustzijn niet verloor, zag, hoe groote troepen Duitschers bij Maasbracht met rubberbooten over de Nieuwe Maas trokken.

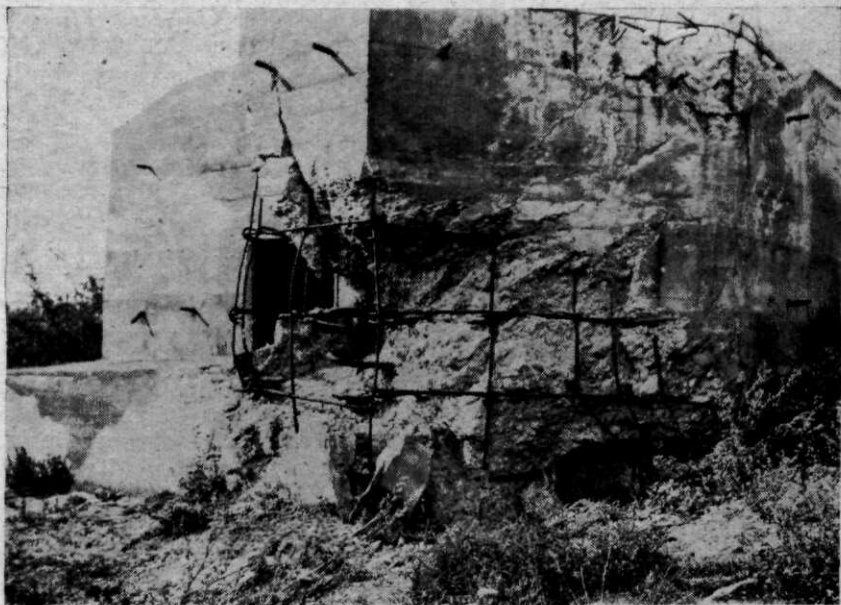
Na eenigen tijd gelukte het hem zich op te richten en naar het dorp te gaan ; hij werd echter door een paar Duitse officieren krijgsgevangen gemaakt en verbonden. Gelegen in een gevechtsofstelling aan de Maas, hoorde hij de kogels om zich heen fluiten. Deze moeten afkomstig zijn geweest uit de kazematten S 1 en G 202, die het vuren tot het laatst toe volhielden.

Even later stond de weg van Maasbracht naar het Wessemse veer reeds vol vrachtauto's, o.a. beladen met pontons.

Volgens waarneming van Luitenant Van Kleef slaagde de tegenstander er ook in om — aanvankelijk met één, later met meer bootjes — aan land te komen in den mond van het kanaal Wessem—Nederweert en wel aan den Zuidelijken oever. Even later verstomde het vuur bij Wessem geheel. Het is niet meer uit te maken, of het de hier genoemde troepen zijn geweest, die uiteindelijk bij S 1 zijn opgetreden, dan wel een groep, die bij S 3 den Westelijken oever bereikte.

5. De verdere gebeurtenissen bij 3-17 G.B.

De toestand was omstreeks 10.30 dus zoodanig, dat de twee Zuidelijke sectiën der compagnie geheel buiten gevecht waren gesteld. Zij betreurden 7

Afb. 11. Kazemat B 2, gezien van de voorzijde. (De kazemat, hoewel als flankerende kazemat ontworpen, schiet frontaal.)

gesneuvelden, terwijl minstens 6 man waren gewond, waarvan 2 later aan hun verwondingen bezweken. De gevechtssterkte bedroeg \pm 60 hoofden. De drie Noordelijke sectiën hielden intusschen hun opstellingen nog bezet en konden o.a. met den mitrailleur van G 202 de plaats van den voorgenomen brugslag bij het pontveer te Wessem met vuur bestrijken.

Het kanaal Wessem—Nederweert kwam nu dus als grendelstelling aan de orde. Zooals reeds werd vermeld, was object 1310 evenwel in onvoldoende mate vernield. Door den Luit. Van Kleef werd — op last van Kapitein Steegh — reeds omstreeks 8.00 een patrouille naar de brug gezonden om vijandelijke overgangspogingen te bemoeilijken.

Die overgangspogingen werden tegen 12.00 gedaan, blijkbaar nadat de weerstand bij Wessem geheel was opgeruimd. Een afdeeling van ongeveer 100 man rukte op naar brug 1310, terwijl tegelijkertijd de vijandelijke artillerie en mitrailleurs het gehucht Pol en zijn omgeving onder vuur namen. Dit vuur kwam vooral in het gehucht terecht en beschadigde daar verschillende huizen. S.m.i. Helwegen verplaatste zijn cp. 75 meter maar achterwaarts, waar hij tevens gezichtsverband met vorengenoemde patrouille had. Nauwelijks had hij dit gedaan of een granaat vernielde het huis, waarin hij zich bevond. Alleen de kelder, waarin zich de bewoners bevonden en een klein kamertje, waarin de S.m.i. opstelling had genomen, bleven gespaard.

Even later drong de vijandelijke afdeeling over de brug, dreef onze patrouille terug, waarbij dpl. Soldaat Onderdijk sneuvelde en nam de bezetting van de kazematten G 203 en G 204, alsmede van een in de nabijheid gelegen S.P.O. te 12.00 gevangen. Het gehucht Pol werd doorzocht, doch het vernielde huis, waarin zich de sectie-commandant bevond, werd overgeslagen. Daarna trokken de Duitse troepen over de brug terug.

S.m.i. Helwegen bleef met de bezetting van één S.P.O. en de resten van de flankpatrouille (\pm 10 man in totaal) ter plaatse. Den geheelen middag bleef elke beweging onmogelijk door het vuur van aan de Oostzijde der Maas opgestelde mitrailleurs.

Ook de sectiën Van Kleef en Hermans bleven den geheelen middag in haar opstellingen. Luitenant Van Kleef heeft het gevangen nemen van de bezettingen van G 203 en G 204 gezien, doch wist een verder doordringen der Duitsche troepen in de richting van zijn sectie door geweervuur te beletten (het terrein is volkomen vlak en open).

Ongeveer een half uur later werd aan de Oostzijde der Maas een Duitsch kanon, getrokken door 6 paarden, in stelling gebracht ongeveer tegenover kazemat G 201. Noch G 201, noch G 202 konden hierop vuur brengen, terwijl G 15 om onbekende redenen zweeg (de kazemat was door haar afgelegen ligging voor Luitenant Van Kleef onbereikbaar). Het later ingestelde onderzoek heeft uitgewezen, dat Sergeant Blom in de S.P.O. van G 15 het in stelling komen van dit stuk niet heeft gezien, zulks in tegenstelling met dat van het gemotoriseerde kanon, dat te 7.45 in stelling kwam, hetgeen hij *wel* had waargenomen.

Weldra werden de kazematten G 201 en G 202 onder vuur genomen door artillerie, doch *niet* door vorenbedoeld stuk geschut.

Luitenant Van Kleef nam intusschen waar, dat de tegenstander bij Wessem een brug sloeg en dat het gevechtsrumoer in de richting van Roermond reeds lang was verstomd. Hij besloot naar zijn cp. terug te keeren en den compagniescommandant per ordonnans inlichtingen te vragen.

Nauwelijks had hij de S.P.O. van G 201 verlaten, of de vijand reageerde met mitrailleurvuur, zoodat hij den afstand naar zijn cp., kruipende moest afleggen. Het mitrailleurvuur bleef hem volgen, zoodat hij over den afstand van 300 meter niet minder dan 45 minuten deed.

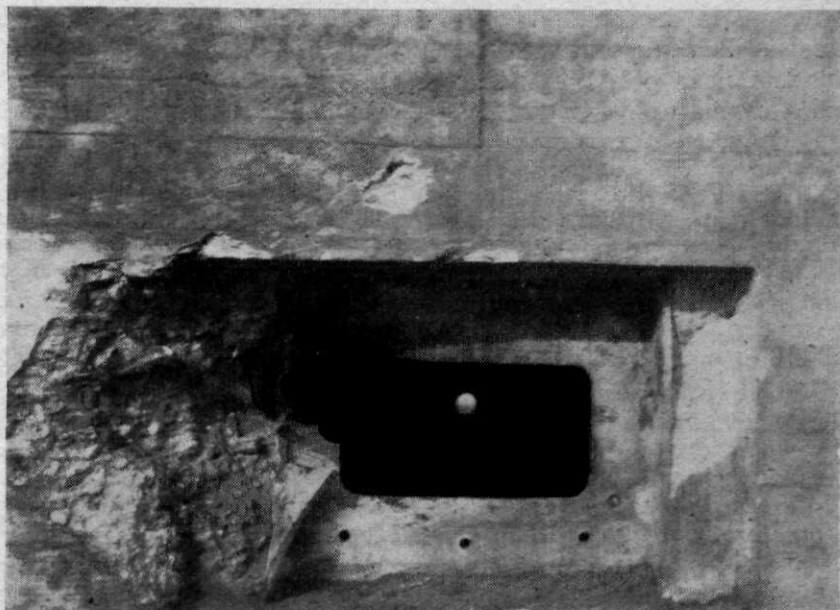
Ter plaatse aangekomen, vond hij den cp. verlaten. De opvolger en het overige personeel hadden 's vijands aanval op Pol gezien en vermeenden, dat het gevecht ten einde was. De opvolger-sectiecommandant, dpl. Sergeant Defais, beweert om 15.00 per ordonnans de opdracht te hebben ontvangen¹⁾ om op eigen gezag te handelen en besloot daarna om te trachten de Peel—Raamstelling te bereiken; hij liet zijn personeel man voor man met 5 minuten tusschenruimte gaan. Dit geschiedde om 16.00. Later is gebleken, dat allen tot Heel zijn gekomen, behalve Sergeant Defais, die 's nachts de Peel—Raamlinie wist te bereiken.

Luitenant Van Kleef, die na zijn tocht even op adem moest komen, was nog in zijn cp., toen onder mitrailleurvuur de dpl. Soldaat Scheffers zich bij hem meldde. Deze flinke soldaat had de gevaarlijke tocht van zijn sectiecommandant gezien, had geen rust gehad en volgde zijn luitenant om zich te kunnen overtuigen, dat deze zijn opstelling veilig had bereikt.

Te omstreeks 18.00 besloot Kapitein Steegh, die de Duitsche troepen al uren lang over den kunstweg Roermond—Horn—Ittervoort naar België hoorde trekken en die wist, dat zijn bataljonscommandant niet meer aanwezig was (deze was reeds in den morgen krijgsgevangen gemaakt) om den verderen weerstand op te geven. Zijn compagnie telde nog 5 lichte mitrailleurs, terwijl de sterkte aan de Maas omstreeks 50 hoofden was.

Aan de drie sectiecommandanten werd bevel gezonden om de wapens te vernietigen en om te verzamelen te Heel.

¹⁾ Bedoelde order is noch van den C.C., noch van Luitenant Van Kleef uitgegaan.

Afb. 12. Kazemat S. 1, frontwand. Treffers door het schietgatraam (links boven).

S.m.i. Helwegen trok onder mitrailleurvuur terug en moest zijn troepje in groepjes van 2 man de teruggaande beweging laten volbrengen.

Dit geschiedde omstreeks 18.00.

Lt. Hermans ontving het bevel omstreeks 18.30. Hij was met zijn sectie sedert 15.00 niet meer naar het Noorden aangeleund, daar 2-17 G.B. op dat uur was teruggegaan. Hij zette uitkijkposten uit op de linkerflank en in den rug, daar hij wist, dat de Deutsche troepen over den Napoleonweg marcheerden.

Overigens was het bij deze sectie den geheelen dag rustig geweest.

De laatste sectie, die ter sterkte van 22 hoofden, Heel bereikte, was die van Luitenant Van Kleef. Deze had het bevel voor het teruggaan te 19.00 gekregen en was daarna in het schemerdonker persoonlijk alle opstellingen langs gegaan, had het personeel verzameld, liet de wapens vernietigen en begaf zich naar Heel.

Omstreeks 4.00 op 11 Mei werden de resten van 3-17 G.B. te Heel krijgsgevangen gemaakt.

6. Beschouwingen.

De Duitschers hebben den aanval op het voor hen zoo belangrijke punt Wessem met kracht ingezet. Het was er hun blijkbaar om te doen om den opmarsch door België zoo snel mogelijk te beginnen.

Na het forceeren van den overgang over Maas en Nieuwe Maas bij Maasbracht zijn de troepen dwars door het terrein naar den kunstweg, evenwijdig aan de Maas, opgerukt, nadat zij door opgejaagde koeien een bres in de landmijnversperring hadden doen maken.

Onmiddellijk, nadat vasten voet op den Westelijken rivieroever te Wessem was verkregen, werd met den brugslag bij het pontveer aldaar aangevangen, terwijl inmiddels het overzetten met vloten en rubberbooten geschiedde. De

brug was in den namiddag te omstreeks 19.00 gereed. Toen waren al talloze troepen door Wessem getrokken. Zij marcheerden van dit dorp naar Thorn en vandaar naar België. De doortocht duurde ongeveer 8 dagen.

De compagnie, 3-17 G.B., heeft zich zonder twijfel manmoedig gehouden. Op een enkele uitzondering na heeft al het personeel zijn geheele wezen ingezet voor de verdediging van het toegewezen vak, waarbij verschillende daden van heldenmoed werden verricht. Zeer zeker waren de woorden van den Duitschen majoor gemeend, toen deze zich tot den zwaar gewonden Luitenant Haenen wendde om hem te complimenteeren met de houding van zijn soldaten.

De gevechtssterkte der compagnie bedroeg rond 170 man. Hiervan sneuvelen er 8 en werden minstens 8 gewond waarvan 2 later aan hun verwondingen bezweken. Het aantal krijgsgevangenen bedroeg 157; 2 sergeanten en 1 soldaat bereikten de Peel—Raamstelling, de groep van Korp. Pots Zeeuwsch-Vlaanderen.

Van de geheele uitrusting viel geen enkel wapen den vijand in handen. Van de 13 mitrailleurs (10 lt., 3 zw.) werden er 6 (4 lt., 2 zw.) door den vijand buiten gevecht gesteld, 1 door hem beschadigd en de overigen door de eigen troepen vernield.

Verwonderlijk goed bracht de bevolking van het dorpje Wessem het er af. Om onnaspeurlijke redenen was de ontruiming van Wessem niet voorbereid, zoodat de bevolking in den vroegen morgen van 10 Mei voor de vraag stond, wat zij moest doen. Zeer snel werden door het Gemeentebestuur nog eenige maatregelen getroffen (o.a. werd een groote schuilkelder ingericht, waarna men in spanning de uren van het gevecht doorleefde.

Eén vrouw werd gewond te Pol, later overleed zij. Te Wessem werd een jongen gewond, doch daarbij bleef het. De materiele schade viel eveneens erg mede; te Wessem werden 4, te Pol 1 huis zeer zwaar beschadigd. Voorts kregen verschillende huizen lichte beschadigingen.

De beschadiging van de kazematten geeft een duidelijk beeld van de groote kracht, waarmee de Deutsche artillerie op het aanvalsfront op deze gevechtsopstellingen heeft gebeukt. Terwijl de gietstalen koepels G 1, G 16, G 15, G 202, G 201, G 203 en G 204, alle gelegen ten Noorden van het kanaal Wessem-Nederweert practisch geen beschadigingen vertoonen, zijn de (ook zooveel beter zicht- en trefbare) betonkazematten ten Zuiden van dit kanaal bijna alle zeer zwaar beschadigd, zooals uit het onderstaande kan blijken:

Kazemat B 5. (Zie afb. 6 en 7), die als flankerende kazemat voorzien was van een zware dekking van gewapend beton aan 's vijands zijde, is zeer zwaar beschadigd. De frontdekking is op 2 plaatsen doorboord; een der doorboringen komt uit in de kazemat en zal voor de bediening noodlottig zijn geweest, de andere (zie foto no. 7) doorboorde bijna 2 meter beton en sprong aan de Noordzijde der kazemat juist voor het schietgat.

Kazemat S 6. (Zie afb. nos. 8 en 9) is eveneens zeer zwaar beschadigd. De Noordelijke wand is op 3 plaatsen door treffers doorboord; ook de frontwand werd danig geraakt; een projectiel drong door het schietraam. *Kazemat B 4*, is practisch onbeschadigd; het huis achter de laaggelegen kazemat vertoont evenwel verscheidene treffers.

Kazemat S 3, vertoont op den Zuidelijken wand enkele treffers beneden het schietgat, op den Noordelijken wand eenige mitrailleurtreffers. De frontwand (zie afb. 10) is door een treffer geraakt, die het schietraam heeft doorboord en in de kazemat tot detonatie is gekomen.

Kazemat B 2. (Zie afb. 11), is aan de rivierzijde door vele treffers getroffen,

die een hevige beschadiging teweeg brachten. Inwendig is de kazemat evenwel intact.

Kazemat S 1, heeft talrijke mitrailleurtreffers op den achterwand en op de toegangsdeur. De Zuidelijke wand vertoont de uitwerking van hevig mitrailleurvuur en een doorboring van het schietgatraam.

De voorwand is ernstig beschadigd door treffers, waaronder enkele doorboringen van het schietgatraam (*zie afb. 12*). De Noordelijke wand is onbeschadigd.

De binnenzijde der kazemat is zwaar beschadigd.

Lijst van gesneuvelde, aan hun wonden bezweken en gewonde militairen in het gevecht bij Wessem op 10 Mei 1940.

Gesneuveld

1.	Dpl. soldaat	BEEKMANS, B.	Mitr. schutter	S 1.
2.	" "	VAN DE BOVENKAMP	kazemat	B 2.
3.	" "	ONDERDIJK	Sectie VAN KLEEF.	
4.	" "	RIDDERMAN	kazemat	S 3.
5.	" sergeant	RINDERS, H. F.	C.-kazemat	S 3.
6.	" soldaat	TRAA	kazemat	S 6.
7.	" "	VAN DE WAL, O. C.	S. P. O.-kazemat	B 4.
8.	" "	WUISMAN, B. P. H.	C.-kazemat	B 5.

Gewond en later overleden

1.	Dpl. soldaat	BLANKENSTEIN	kazemat	B 5.
2.	" "	OOSTERHUIS	kazemat	S 3.

Gewond. (Voorloopige lijst)

1.	Dpl. soldaat	BAMBACH	kazemat	B 2.
2.	" "	VAN BEILEN	kazemat	B 5.
3.	" "	VAN BOXTEL	kazemat	S 3.
4.	res. re Luitenant	HAENEN, P. H.	C.-Dorp Wessem.	
5.	Dpl. soldaat	JANSSEN	?	
6.	" "	VRIENTEN	kazemat	G 202.

Einde der officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog.

Inzichten over den Wederopbouw

van de

KONINKLIJKE LANDMACHT

door A. H. J. L. FIÉVEZ, *Majoor van den Gen. Staf*

Naar aanleiding van

„De Wederopbouw van de Koninklijke Landmacht” door *Candide*

„Nederland en het Oorlogsvraagstuk” door *Centurio*

Het eerste groote militaire probleem, waarvoor wij ons na de bevrijding van ons land gesteld zien, is de opbouw van den grond af van een nieuw leger. Het is derhalve wel zeer verklaarbaar, dat de eerste geschriften, welke — zij het ook onder pseudoniem, toch blijkbaar van zeer deskundige militaire zijde — zijn verschenen, zich niet bewegen op het terrein van de krijgsgeschiedenis, de strategie, de tactiek of de militaire techniek, maar zich bezighouden met de legervorming. Wij gelooven goed te doen de twee hierboven genoemde werkjes hier gezamenlijk te bespreken, omdat zij elkaar als het ware aanvullen.

Candide komt na enkele korte inleidende hoofdstukken snel ter zake, om daarna over te gaan tot een gedetailleerde behandeling van oorlogs- en vredesorganisatie, opleiding, kadervorming, materieelvoorziening enz., waarbij hij een afgerond en uitgewerkt plan voorlegt, volgens hetwelk zijns inziens ons nieuwe leger ware te vormen.

Centurio daarentegen geeft aan zijn slechts in hoofdlijnen opgezette concretiserende slotbeschouwingen een breeden theoretischen grondslag en wijdt het grootste deel van zijn betoog aan het wezen en het ontstaan van den oorlog en aan de politieke grondslagen, welke moeten zijn gelegd alvorens daarop een strijdmacht kan worden gebouwd.

Het zou ons te ver voeren hier op laatstbedoelde uiteenzettingen in te gaan, weshalve wij volstaan met de bestudeering er van aan te bevelen. Slechts op één punt, waarop de schrijver herhaaldelijk terugkomt, willen wij de aandacht vestigen: alvorens een strijdmacht kan worden opgebouwd moet het politieke doel vaststaan, omdat uit het politieke doel, dat de Regeering nastreeft, de taak van de strijdmacht moet worden afgeleid; uit deze taak volgt welke sterkte en samenstelling de strijdmacht zal moeten hebben en eerst nadat deze zijn vastgesteld kan men met den opbouw beginnen. Deze uitspraak is in wezen onaanvechtbaar.

Thans evenwel verkeeren wij in een situatie, waarin wel vaststaat, dat een terugkeer tot onze vooroorlogsche zelfstandigheids- en neutraliteitspolitiek voorshands uitgesloten moet worden geacht — onze politiek zal in de naaste toekomst zonder twijfel zijn gericht op een samengaan met andere staten, ook militair. Maar hieruit volgt, dat het politieke doel en de daaruit voor de strijdmachten voortvloeiende taak en mitsdien ook de sterkte en samenstelling dezer strijdmachten voorwerp van internationale besprekingen en overeenkomsten zullen zijn. En nu ziet het er niet naar uit, dat in dit opzicht in de allernaaste toekomst reeds spijkers met koppen zullen kunnen worden geslagen. Met andere woorden: voorloopig zal aan schrijver's eisch ten aanzien van het uitgangspunt vermoedelijk nog wel niet kunnen worden voldaan. Moeten wij dan zoo lang wachten alvorens aan den opbouw van onze strijdmacht te beginnen? Dit ware

onverantwoord, gezien den tijd welke met de vorming van een strijdmacht (van den grond af!) gemoeid is. Mitsdien is momenteel de eenige mogelijkheid: politiek doel en toekomstige taak van onze strijdkrachten zoo goed mogelijk beredeneerd taxeerden; op grond hiervan de eischen vaststellen en zoo spoedig mogelijk beginnen. Indien wij ons niet vergissen is dit de lijn welke momenteel wordt gevolgd.

Trouwens: de schrijver doet dit zelf ook. Hij neemt aan (zij het ook niet beredeneerd), dat de toekomstige taak van ons leger (marine en luchtmacht laat hij, terzake niet deskundig zijnde, buiten beschouwing) een sterkte van ongeveer 600.000 man zal vereischen. Hij wenscht deze sterkte te verkrijgen uit 15 lichteningen, met *algemeenen dienst- en oefenplicht*, waarbij een jaarlijksch contingent van ongeveer 50.000 man kan worden bereikt.

Centurio ontmoet hier *Candide*, die, met een eveneens ietwat in de lucht zwevend uitgangspunt (het kan ook niet anders momenteel), concludeert tot een veldleger van ongeveer 300.000 man (veldlegerdepots inbegrepen), te vormen uit 9 lichteningen en een achterban van ongenoemde sterkte, te vormen uit een niet aangegeven aantal lichteningen — een en ander eveneens gebaseerd op algemeenen dienst- en oefenplicht.

Het aantal lichteningen laten wij in dit verband buiten beschouwing — mocht beider schrijvers geschatte noodzakelijke sterkte niet juist blijken, dan verandert het aantal lichteningen eveneens. Tenzij men — ingeval met een geringere sterkte zou kunnen worden volstaan — het contingent zou gaan verkleinen. Hiertegen echter verzetten zich beide schrijvers en zij vinden ons hierbij met volle overtuiging aan hun zijde. Ons nieuwe leger zal — in scherpe tegenstelling met dat van vóór 1940 — zoo ondiep mogelijk moeten zijn, allereerst op zuiver militaire gronden, maar voorts ook uit sociale en economische overwegingen. Wij komen hierop in dit tijdschrift nog wel eens uitvoeriger terug.

Voorts bepleit *Centurio* een *eersten oefeningstijd van twee jaren* en wel op drie gronden: de militair-technische, lichamelijke en moreele opleiding van den soldaat vraagt zeer veel tijd, de vorming van het officiers- en onderofficierskader stelt hooge eischen en de paraatheid tegen strategische overvallingen vergt de voortdurende aanwezigheid van geoefende troepen.

Dit standpunt is ongetwijfeld zeer sterk — reeds voor 1940 was men in verschillende landen tot de overtuiging gekomen, dat een tweejarige eerste oefening gewenscht is. Maar het wenschelijke moet mogelijk zijn. Een tweejarige eerste oefening bij een contingent van 50.000 man beteekent een permanente vredessterkte van 100.000 man. Dit eischt een vredesbedrijf van zoodanigen omvang (beroepskader, kazernes, oefenkampen, oefenterreinen enz., enz.), dat dit naar onze meening in de naaste toekomst in ons volkomen berooide land op onoverkomelijke bezwaren zal stuiten. Mede gelet op het feit, dat wij ervaring hebben in efficient opleiden en dat de gemiddelde intelligentie van den Nederlandschen dienstplichtige hoog ligt — ook de ervaring opgedaan bij het opleiden van Nederlanders in het buitenland wijst dit overtuigend uit — zouden wij het aandurven *een proef te nemen met een eerste oefening van niet langer dan een jaar*. Ook *Candide* acht dit mogelijk — hij komt tot *elf maanden*, vermoedelijk om één maand per jaar vrij te houden voor herhalingsoefeningen, dus in overeenstemming met het stelsel dat hier te lande in 1938 werd ingevoerd. Het gaat hier vooral om de legeringsmogelijkheden. Zooals hiervoren gezegd, zouden wij een proef willen wagen met een *eersten oefentijd van één jaar* — zulks om de vredesorganisatie binnen de perken van de huidige mogelijkheden te houden — maar wij willen tevens ontraden om daar beneden te gaan. Naar onze meening moet worden

gestreefd naar een oplossing van het legeringsprobleem, teneinde de jonge lichte tijdens de herhalingsoefeningen onder de wapenen te kunnen houden en in grotere verbanden aan deze oefeningen te kunnen doen deelnemen.

Voor de eerste oefening van het officiers- en onderofficierskader acht ook *Candide twee jaren (23 maanden) noodig*. Wij zijn het hiermee geheel eens en deze eisch klemt temeer indien men voor den gewonen soldaat met één jaar wil trachten te volstaan: de geoefendheid van den soldaat wordt dan zoo weinig tot „ervaring” opgevoerd, dat hij bij opkomst voor mobilisatie en te velde onder uitstekend opgeleid en ervaren kader behoort te worden gesteld. De waarde van een leger wordt voor een zeer belangrijk deel bepaald door de waarde van zijn aanvoerders en mitsdien is de kadervorming een der allervoornaamste zaken bij de legering. Gaarne nemen wij deze gelegenheid te baat om hierop nog eens met klem de aandacht te vestigen.

Candide wenscht opkomst der geheele lichte in één ploeg, hetgeen ook naar onze meening vele voordeelen biedt. Hij hecht weinig waarde aan het steeds onder de wapenen hebben van eenigszins geoefende troepen om te voldoen aan *Centurio's* eisch van paraatheid tegen strategische overvallingen. „Wanneer de politieke hemel betreft, zijn eventueel ingrijpender en doeltreffender militaire maatregelen noodig dan het te velde sturen van een half geoefende fractie van een lichte.” Dit is ongetwijfeld juist, maar neemt toch niet weg, dat er tal van omstandigheden denkbaar zijn, waarin men gaarne de beschikking zou hebben over eenigszins geoefende troepen zonder nu direct tot het oproepen van lichten te willen overgaan. Wij gaan zeker niet zoover als *Centurio* om mede hieruit de noodzakelijkheid van een tweejarigen eersten oefentijd te concludeeren, doch meenen dat op andere wijze aan deze wenschelijkheid kan worden voldaan, nl. door een beperkt deel van de lichte op een ander tijdstip te doen opkomen dan het gros. Hierdoor wordt een kleine inbreuk gemaakt op de begeerde „opkomst in één ploeg”, maar een ernstig bezwaar lijkt ons dit niet.

Wat de herhalingsoefeningen betreft neemt *Candide* genoeg met de oude bepalingen (ten hoogste 85 dagen, verdeeld over twee of meer tijdvakken) onder aantekening, dat eenige uitbreiding voor de onderofficieren overweging verdient. *Centurio* acht twee herhalingsoefeningen een minimum; dit minimum heeft echter weinig beteekenis, daar hij het aantal zoodanig gekozen wil zien, dat de man na 15 jaar nog als geheel geoefend mag worden beschouwd. Wij meenen, dat, tot welk stelsel men ook moge komen, een minimum van drie herhalingsoefeningen altijd noodig zal blijken. Hij onderscheidt bij elke herhalingsoefening drie deelen: de individuele oefening, de oefening in het verband van het eigen wapen en de oefening in samenwerking met andere wapens en vraagt voor elk dezer ten minste een week, zoodat hij tot drie weken komt. Daar elke herhalingsoefening tevens een mobilisatieoefening behoort te zijn en bovendien aan het begin en het eind altijd eenige tijd gemoeid is met administratieve besommeringen, meenen wij, dat elke herhalingsoefening eerder vier dan drie weken zal moeten duren, wil zij het er van verwachte rendement opleveren. Uiteraard zullen — zooals ook beide schrijvers betoogen — voor officieren en onderofficieren afzonderlijke regelingen moeten worden getroffen.

Candide zoowel als *Centurio* streven naar een nauw verband tusschen vredes- en oorlogsorganisatie; laatstgenoemde wijst hierbij tevens op de noodzakelijkheid van samenhang in elk oorlogsonderdeel, welke reeds bij de eerste oefening moet worden nagestreefd en derhalve door de vredesorganisatie moet worden mogelijk gemaakt.

Overigens gaat *Centurio* op de vredesorganisatie niet in, evenmin als op de

oorlogsorganisatie, zulks in tegenstelling met *Candide*, die den lezer van beide een geheel uitgewerkt project voorlegt. Tot ons leedwezen kunnen wij hierop thans niet ingaan; wij volstaan met de bestudeering ervan warm aan te bevelen — voor wat de oorlogsorganisatie betreft heeft dit voor velen bovendien het voordeel, dat men hierdoor tevens thuisraakt in de moderne legerorganisatie. Het is niet uitgesloten, dat sommigen, die de ontwikkeling vóór en tijdens den oorlog minder aandachtig hebben gevolgd, zich de oogen zullen uitwrijven als zij kennis nemen van de totaal gewijzigde verhouding tusschen de aantallen infanterie- en artillerie-eenheden.

Beide geschriften houden zich voorts bezig met de materieelvoorziening en het kostenvraagstuk, waarbij zij een ernstig woord van waarschuwing doen hooren tegen een politiek van tekorten en veroudering als vroeger veelal werd gevolgd.

Zooals reeds in den aanvang van deze bespreking werd gezegd, behandelt *Candide* nog tal van andere zaken, welke bij de vorming van een leger de aandacht vragen als daar zijn: keuring, indeeling, opkomst, opleiding van dienstplichtigen, kaderopleiding, voortgezette opleiding van reserve-officieren, positie, vorming en hogere vorming van beroepsofficieren, beroepsonderofficieren en capitulanten, geestelijke verzorging en sociale vorming enz. Het spreekt wel vanzelf, dat ten aanzien van meer dan een punt verschil van inzicht mogelijk is, maar het is alleszins nuttig, dat in ruimen kring aandacht aan deze zaken wordt geschonken en kennis genomen van de inzichten van den in deze materie deskundigen schrijver, opdat in dezen tijd van beginnenden opbouw du choc des opinions jaillit la vérité. Meer wenscht schrijver ook niet, blijkens zijn voorwoord: „Mogelijk zullen die beschouwingen een aanknoopingspunt kunnen zijn voor een vruchtdragende gedachtenwisseling, ten bate van de vorming van een, in een geallieerd militair verband passend, voor zijn taak berekend legerapparaat, dat zich in zijn vredesarbeid ziet geschraagd door de toegewijde belangstelling van het Nederlandsche volk in al zijn geledingen.”

Wij mogen beiden schrijvers erkentelijk ervoor zijn, dat zij met hun belangwekkende uiteenzettingen tot deze gedachtenwisseling den stoot hebben gegeven en het is om deze voort te zetten, dat wij deze ietwat uitvoerige bespreking geven terwijl wij ons voorstellen op de onderwerpelijke materie te anderer plaatse nog nader in te gaan.

A. R. K. O.

Het Hoofdbestuur der Algemeene Roomsche Katholieke Officieren Vereeniging, nog niet weer over een eigen orgaan beschikkend, verzoekt ons gastvrijheid voor de mededeeling, dat het voorloopig als volgt is samengesteld:

A. H. NIJHOFF, Kol. van den Gen. Staf, voorzitter.

A. A. SCHILLEMANS, Res. Luit. Kol. der Inf.

A. H. J. L. FIÉVEZ, Majoor van den Gen. Staf.

L. W. PROOST, Kapt. der Inf., secr.=penm.

Adres: 's Gravenhage, Vliegveld Ypenburg, Kamp A.

Voor de werkzaamheid der vereeniging wordt verwezen naar een publicatie in de pers; belanghebbenden kunnen zich in verbinding stellen met hun aalmoezenier of met den secr.=penm. van het H.B.¶

Ontwikkeling en Tactiek

van het **Pantserwapen**

1915—1945

door

M. R. H. CALMEYER

Kolonel van den Generalen Staf

II. Tusschen de beide Wereldoorlogen. (Vervolg)

Het Duitsche pantserwapen was, in samenwerking, met het luchtwapen, het middel waarmede de Duitsche legerleiding de statische oorlogvoering uit den vorigen wereldoorlog door een dynamische oorlogvoering wilde vervangen, m.a.w. waarmede zij den stellingenoorlog wilde vervangen door den „Blitzkrieg”.

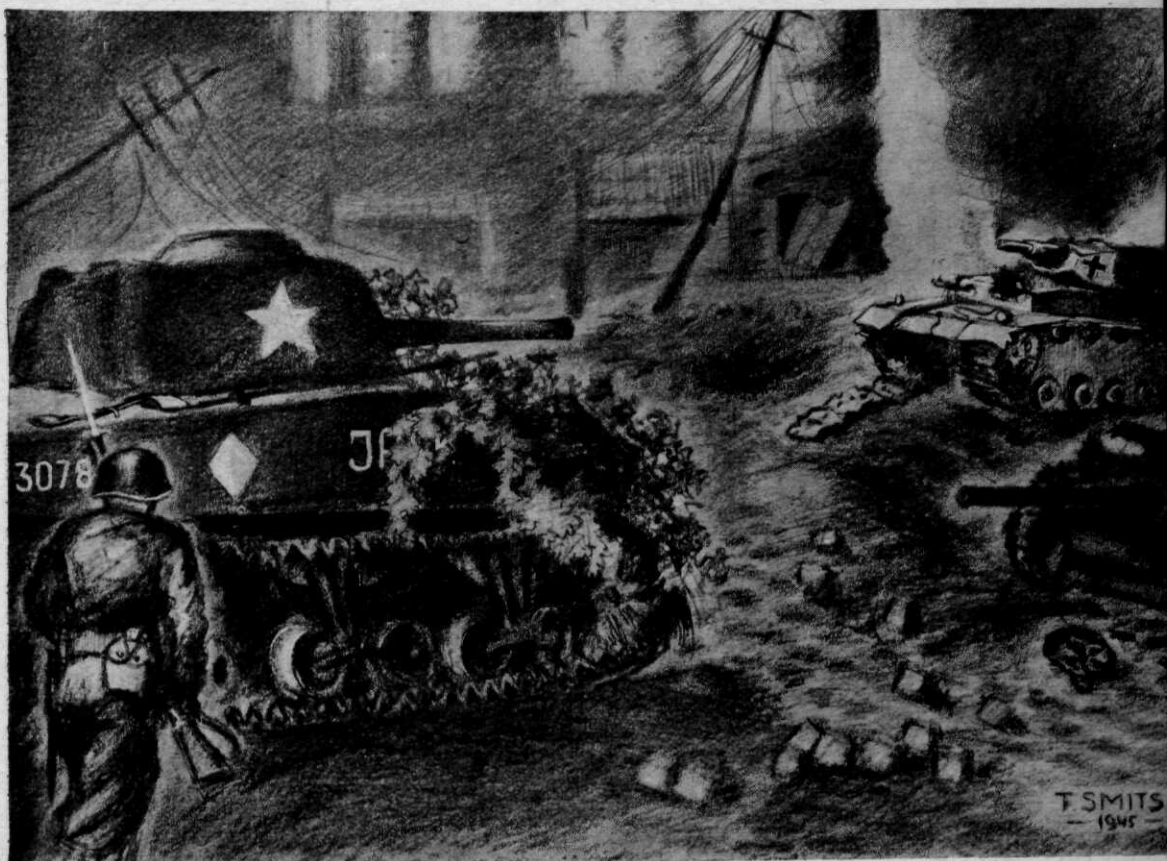
De tactiek van het pantserwapen was gegrond op die van de door het vuur van het slagveld verdreven slagruiterij. De studie der krijgsgeschiedenis van de groote ruiterslagen uit de 18e- en het begin der 19e eeuw werd dan ook weder actueel en figuren als Von Ziethen, Von Seydlitz en Murat kwamen weder op den voorgrond.

Het *beginsel*, waarop het gebruik van het pantserwapen werd gegrond, was, dat dit operatief, d.w.z. zelfstandig en massaal moest worden ingezet. Evenmin als vroeger succes kon worden behaald door het inzetten van een enkel eskadron kon zulks nu door het inzetten van een klein aantal vechtwagens. Men ging hierbij zoover, dat uit gepantserde divisiën en gemotoriseerde infanterie divisiën pantserkorpsen werden gevormd en deze werden weder samengevat tot pantserlegers. De geweldige aanvalskracht, die op deze wijze werd gebundeld, wilde men bij voorkeur *omvattend* inzetten teneinde zoodoende door een optreden tegen 's vijands flank en rug en door het afsnijden van zijn verbindingen de vernietiging van den tegenstander en daarmede een beslissend succes te bevechten.

In de dagen van Frederik de Groote en Napoleon was een dergelijk optreden echter gemakkelijker dan in onzen tijd. Toenmaals traden betrekkelijk kleine legers in een naar verhouding groote ruimte op. Men denke slechts aan het kleine slagveld van Waterloo, waar het lot van Europa in 1815 werd beslist. De democratisering ook van de oorlogvoering in onzen tijd heeft echter geleid tot de massalegers, die zich reeds in den oorlog van 1914—1918 uitstrekten van de Noordzee tot de Alpen en van de Oostzee tot de Zwarte Zee en derhalve geen te omvatten vleugels boden.

Dit maakt het dikwijls noodzakelijk het vijandelijk front te doorbreken om zoodoende weder vleugels te maken die vervolgens kunnen worden omvat. Men hield er dan ook in Duitschland rekening mede, dat een aanvankelijk *frontaal* optreden van het pantserwapen noodzakelijk zou zijn en onderscheidde daarbij *twee mogelijkheden*.

Ingeval het terrein zich daartoe leent en het weerstandsvermogen van het vijandelijk front zulks niet onmogelijk maakt, moeten de gepantserde divisiën, al dan niet ingeleid door een artilleriebeschieting, een bres maken in het vijandelijk front en vervolgens in de diepte doorstooten. Zij worden dan gevolgd door de

Strijd tusschen een Amerikaanschen Sherman vechtwagen en een Duitschen vechtwagen Pz III in den winterveldtocht 1944/45.

gemotoriseerde infanterie-divisiën en ten slotte door de normale infanterie-divisiën, die tot taak hebben de bres open te houden en te verbreden en het succes te consolideeren.

Zijn de omstandigheden echter voor een pantseraanval te ongunstig, dan moet het vijandelijk front eerst worden doorbroken door een normalen aanval van infanterie en artillerie en kunnen de gepantserde strijdkrachten eerst uitbreken uit een door eerstgenoemde wapens gevormd bruggenhoofd.

Ook bij den aanval eener gepantserde-divisie zelf werden deze twee mogelijkheden onderscheiden.

Ingeval het terrein gunstig is voor een pantseraanval, valt *de divisie* aan met de gepantserde brigade voorop, gevolgd door de gemotoriseerde infanteriebrigade. Deze volgt aanvankelijk opgezeten op de lichtgepantserde terreinauto's en heeft tot taak af te zitten en het gewonnen terrein te bezetten tot de aankomst van de gemotoriseerde infanterie-divisiën, dan wel zelf tot den aanval over te gaan zoodra de behoefte daaraan zich doet gevoelen.

Is het terrein ongunstig voor een pantseraanval, hetgeen zich b.v. voor kan doen indien de gepantserde brigade stuit op een waterkeering, dan wel op een

bosch of oord, dat niet kan worden omvat, dan zët de infanterie, gesteund door de artillerie, den aanval in en baant zodoende een weg voor de aanvankelijk haar volgende gepantserde brigade.

Zooals hieruit blijkt, was het optreden van de Duitse gepantserde divisie zeer soepel en allermint schematisch. De divisie-commandant beschikte in zijn gepantserde brigade en zijn gemotoriseerde infanteriebrigade over twee elementen, die hij, waar noodig gesteund door de artillerie, naar gelang van omstandigheden afwisselend inzette. Op den voorgrond stond hierbij steeds het streven, de voorwaartsche beweging zooveel mogelijk in gang te houden.

Aan den pantseraanval zelf lag het oude beginsel ten grondslag, dat de aanval in wezen bestaat uit het naar voren brengen van vuur, door de Franschen in den vorigen wereldoorlog tot uitdrukking gebracht in de woorden: „l'attaque, c'est le feu qui avance”. Het voorgaande echelon wordt daarbij steeds gedekt door een met zwaardere wapens uitgerust volgend echelon.

De aanvalsbreedte van een Duitse pantserdivisie bedroeg om de gedachten te bepalen 4 tot 5 km. De divisie stelde zich gereed buiten het bereik van — of gedekt tegen het zicht van vijandelijke artillerie en nam hier de noodige bedrijfsstoffen en munitie in. Vervolgens werd kort voor het begin van den aanval opgereden naar de laatst mogelijke gedekte terreinstrook voor de vijandelijke linie en hier 5 tot 10 minuten halt gehouden voor het bijtanken en het geven van de laatste bevelen.

De beide gepantserde regimenten werden bij voorkeur vleugelsgewijze, d.w.z. naast elkaar ingezet. In elk regiment de bataljons liniesgewijze, d.w.z. achter elkaar. Hierdoor werd vermeden, dat gedurende den aanval regimenten door elkaar geraakten. Slechts ingeval uit de marschcolonne in zeer korten tijd tot den aanval moest worden opgemarcheerd, week men van deze methode af en werden de regimenten achter elkaar ingezet.

Het voorste echelon, in normale gevallen bestaande uit twee bataljons ieder van een verschillend regiment, kreeg tot taak door te stooten tot in de vijandelijke artillerie, de bediening hiervan te vernietigen en vijandelijke reserves, in het bijzonder gepantserde reserves, uiteen te slaan. Bij het optreden hiervan moesten deze als de hoofdtegenstander worden beschouwd. Tijdens den aanval mochten de vechtwagens van dit echelon hun vuur slechts keeren tegen vijandelijke wapenen, die het oprukken der vechtwagens zelf belemmerden (in het algemeen dus pantserafweergeschut) en zich overigens zoo min mogelijk doen ophouden. Het tweede echelon, derhalve eveneens bestaande uit twee bataljons, moest een weg banen voor de eigen infanterie en het slagveld derhalve zuiveren van vijandelijke infanteriewapenen, in het bijzonder de uit den oorlog van 1914—1918 zoo gevreesde mitrailleurs.

De aanvalswijze van *de afdeelingen* dacht men zich in beginsel gelijk aan die van een bataljon infanterie. Als regel viel de afdeeling aan met twee lichte voorcompagnieën, daarop volgde de afdeulingscommandant met de middelbare compagnie, waarmede hij zijn voorcompagnieën den noodigen vuursteun verleende, terwijl de derde lichte compagnie ten slotte als afdeulingsreserve volgde.

De aanvalsvorm van *de compagnie* was overeenkomstig, d.w.z. deze viel aan met twee voorsectiën, gewapend met vuurmonden van 2 cm, gevolgd door den compagniescommandant, die een sectie met 3,7 cm geschut als vuursteun tot zijn beschikking hield, terwijl de derde sectie met 2 cm geschut als compagniesreserve volgde.

De aanvalsvorm van *de sectie* was de wig-vorm. Zoodra het voorste voertuig op vijand stoot, stopt dit en opent het vuur, de rechts en links achterwaarts volgende vechtwagens zwaaien uit, ten einde den weerstand te omvatten, en openen zoo noodig eveneens het vuur. Zoo wordt in afwisseling van vuur en beweging opgerukt. Alvorens het vuur te openen, rijdt een vechtwagen bij voorkeur op, achter een dekkend terreinvoorwerp. Een terrein met kopjes en boschjes, doch zonder ernstige hindernissen, is dan ook het ideale aanvalsterrein. Loopen de lichtgewapende vechtwagens uit het voorste echelon vast, dan doet de compagniescommandant zijn zwaarder gewapende wagens in stelling komen en het vuur openen, terwijl ten slotte de afdeulingscommandant met vuur kan doen steunen. De reserves der opvolgende commandanten worden bij voorkeur omvattend ingezet. Deze wijze van optreden en in het algemeen het manoeuvreeren met vechtwageneenheden was in de jaren voorafgaande aan 1940 mogelijk geworden door de ontwikkeling van de radio-telefonie. Terwijl in de jaren 1917—1918 de commandanten zich nog moesten behelpen met primitieve communicatiemiddelen als vlaggetjes en vuurwerkseinen konden thans van wagen tot wagen bevelen worden gegeven en berichten ontvangen.

Het gebruik van de artillerie week principieel af van dat in Frankrijk. Terwijl men aldaar, zooals wij vermeldden, een vechtwagenaanval op gelijksoortige wijze meende te moeten steunen als een infanterieaanval, nl. door de vechtwagens te doen voorafgaan door een vuurwals, stelde men in Duitschland meer vertrouwen in de artilleristische aanvalskracht van de vechtwagens zelve. Men beschouwde deze als gepantserde vuurmonden, die zich, in daartoe geschikte terreinen en tegen niet te zwaren weerstand, zelf een weg konden banen. De artillerie van de pantserdivisie werd derhalve ingezet tegen terreingedeelten, waaruit het oprukken van de vechtwagens daadwerkelijk kon worden belemmerd en waartegen deze zelf onmachtig waren. Dit waren in het bijzonder bosschen en oorden. Hierop concentreerde men derhalve het artillerievuur, terwijl de vechtwagens in het tusschenterrein doorstootten, in hun snelheid niet belemmerd door een voor hen uitrollende vuurwals.

Een belangrijke rol was in Duitschland toegedacht aan *de pioniers* der pantserdivisie. Deze moesten niet alleen waterhindernissen overwinnen, door het slaan van pontonbruggen, doch vooral ook mijnevelden opruimen. Wel waren voor 1940 reeds proeven gedaan om mijnevelden te doen opruimen door speciale tanks, doch deze hadden niet tot een goed resultaat geleid. Evenmin was men voldaan over proeven om mijnevelden door een voorafgaande artilleriebeschieting onschadelijk te maken. Er bleef dus niets anders over dan in mijnevelden, indien deze niet konden worden omtrokken, doorgangen te doen maken door de pioniers. Uiteraard kon zulks slechts 's nachts dan wel onder krachtige vuurdekking geschieden en bleef ook dan een hoogst gevaarlijke arbeid.

De verkenning bij de pantserdivisie was opgedragen aan de *pantserwagens* en *verkenningssvliegtuigen*, terwijl de *motorrijders* gedacht waren als een snel verplaatsbare vuurreserve.

De samenwerking met duikbommenwerpers, daartoe door een hooger commando ter beschikking gesteld, was incidenteel en berustte op radioverbinding en op zicht uit de vliegtuigen. Evenals bij de aanvallende vechtwagens artillerieverbindingscommando's waren ingedeeld, om te zorgen dat het artillerievuur zich aanpaste aan de bewegingen der vechtwagens, werden ook verbindings-

officiëren van de duikbommenwerpersafdeelingen bij de gepantserde strijdkrachten gedetacheerd. Per radio konden deze de hulp inroepen van de op een afgesproken uur boven het slagveld verschenen duikbommenwerpersafdeelingen tegen weerstanden, die zich onverwacht voordeden en door de vechtwagens zelf, evenmin als door artillerie, konden worden overwonnen.

Naast het gebruik van gepantserde divisies als slagwapen, was in Duitsland ook gedacht aan *het doen steunen van een infanteriedivisie door gepantserde strijdkrachten*, waarbij men nooit minder dan een afdeeling en bij voorkeur ten minste één gepantserd regiment wilde inzetten. De aanval geschiedde dan op gelijke wijze als zoo juist is beschreven, met dien verstande, dat de artilleriesteun aanmerkelijk sterker kon zijn en achter de aanvallende vechtwagens een veel grootere infanteriesterkte kon oprukken, dan waarover men bij een gepantserde divisie beschikte. Aangezien deze infanterie echter niet was gemotoriseerd, kon de samenwerking met de vechtwagens dus slechts plaatselijk en tijdelijk zijn.

Dit gebruik stond echter geheel op den achtergrond, daar de Duitse legerleiding de beschikbare gepantserde strijdkrachten niet wilde versnipperen. In overeenstemming hiermede waren de vier typen vechtwagens, waarmede het Duitse leger bij het begin van den tweeden wereldoorlog was uitgerust dan ook geconstrueerd. De typen I en II waren lichte vechtwagens (9,5 t. resp. uitsluitend met mitrs. en met een kanon van 2 of 3,7 cm), type III was een z.g. kruiser (23 t. met 5 cm geschut), type IV werd beschouwd als een zware vechtwagen, doch was slechts een zware kruiser (23,6 t. met 7,5 cm geschut).

De strijd „*pantser tegen pantser*” was, meer nog dan die van „*pantser tegen infanterie*”, een experiment, dat op het slagveld tot oplossing moest worden gebracht. Zooals reeds werd vermeld moesten vijandelijke gepantserde strijdkrachten, zoodra zij zich vertoonden, als hoofdtegenstander worden beschouwd. Alsdan moest snel een vuurfront worden gevormd, teneinde den nog rijdenden vijand met welgericht vuur uit de eigen stilstaande wagens te overvallen. Zoo doende moesten gunstigste voorwaarden worden geschapen om de eigen gepantserde reserves tegen flank en rug van den vijand in te zetten teneinde deze met vuur te vernietigen. Naar men ziet bleven ook hier de oude tactische stelregels door de invoering van nieuwe wapens onaangetaast en reeds thans kan worden gezegd, dat ook de ervaring van den tweeden wereldoorlog hen onaangetaast heeft gelaten.

Terwijl zich in *West-Europa* in de jaren voor 1939, waarin de tweede wereldoorlog zich meer en meer ging afteekenen, op krijgskundig gebied twee doctrines ontwikkelden, die hun uitdrukking ook vonden in de tactiek en ontwikkeling van het pantserwapen, was *Sowjet-Rusland* geleidelijk uit den chaos opgerezen tot een machtsfactor van de eerste orde. Achter de gesloten grenzen vormde zich het Roode Leger en daarin sedert omstreeks 1932 een geducht pantserwapen.

De Roode legerleiding huldigde het Fransche inzicht, dat de aanval tegen de in de jaren 1914—'18 genoegzaam gebleken afweerkraft van de moderne vuurwapenen slechts succes kan opleveren door de combinatie van infanterie, artillerie, vechtwagens en gevechtsvliegtuigen. De techniek van den aanval, zooals deze werd beschreven in het Russische velddienstvoorschrift van 1936, kwam geheel overeen met die van het Fransche leger (zie „*De Militaire Spectator*” 1945, blz. 36). Ook hier werden de aanvallende vechtwagens gegroepeerd in twee echelons. „*Vechtwagens voor verreichende infanteriesteun*” („D.P.P.”),

bestaande uit snel loopende zware — (33 t.), middelbare — (10,2 t.) en lichte (6 t.) geschutwagens en „vechtwagens tot rechtstreekschen infanteriesteen” („N.P.P.”), bestaande uit langzamer zwaarder gepantserde lichte vechtwagens met licht geschut, die als het ware de begeleidende artillerie vormden. Bij iedere infanteriedivisie was organiek een bataljon van laatstbedoelde vechtwagens ingedeeld, terwijl men voor een divisie op een zwaartepunt met 3 km frontbreedte in totaal 3 vechtwagenbataljons noodig oordeelde.

Behalve deze zuivere vechtwagen-eenheden, bestemd om in het raam van een infanteriedivisie (de snelle vechtwagen soms rechtstreeks onder het legerkorps) op te treden, vormde men in Rusland echter ook *gemotoriseerde- en gemechaniseerde eenheden* met een kern van snelle vechtwagens van het middelbare type (10,2 t. met geschut van 4,7 cm), z.g. kruisers, bestemd voor operatief optreden tegen flank en rug van den tegenstander en voor de vervolging. Deze eenheden bezaten echter niet de sterkte en aanvalskracht van een Duitse gepantserde divisie en waren dan ook niet bestemd voor den aanval tegen een gesloten vijandelijk front. Ook bij het optreden van deze eenheden streefden de Russen naar een nauwe samenwerking tusschen pantser en artillerie.

Als voorbeeld van een dergelijke eenheid diene de volgende organisatie van een *Russische gemotoriseerde- en gemechaniseerde brigade* uit het tijdperk kort voor den tweeden wereldoorlog.

Staf met verbindingsafdeeling ; 3 gemot.- en gemech. regimenten.

Elk *regiment* bestaande uit : Staf met werkplaats, trein, gassectie, verbindingssectie en pioniersectie ; 2 gemot.- en gemech. bataljons ; 1 vechtwagenbataljon.

Elk *gemot.- en gemech. bataljon* bestaande uit : 2 gemot. inf. compagnieën ; 1 sectie pantserwagen en motorrijders ; 1 comp. van 12 zeer lichte vechtwagens en 1 trein ; 1 sectie begeleidende motorartillerie.

Het *vechtwagenbataljon* bestaande uit : 3 compagnieën, elk van 1 commandowagen en 3 sectiën à 3 vechtwagens.

Totaal derhalve : 30 vechtwagens ; 12 zeer lichte vechtwagens ; 4 gemotoriseerde compagnieën infanterie ; eenige artillerie.

Resumeerende waren er bij het begin van den Tweeden Wereldoorlog dus drie doctrines op het gebied van het pantserwapen, die hun deugdelijkheid op het slagveld moesten bewijzen.

- a. *De Fransche* : vechtwagens zijn een hulpwapen der infanterie, die moeten optreden in combinatie met dit wapen en een krachtige artillerie ;
- b. *De Duitse* : vechtwagens vormen de kern van een zelfstandig operatief optredend wapen, de herleefde slagruiterij, dat moet samenwerken met een ander dynamisch wapen, de duikbommenwerpers ;
- c. *De Russische* : een combinatie van de beide eerstgenoemden, doch met den nadruk op het Fransche gebruik en met beperkter taak voor de naar Duitsch voorbeeld zelfstandig optredende gepantserde eenheden.

Het *Engelsche inzicht* dekte zich in hoofdzaak met het Duitse, had dit zelfs sterk beïnvloed, doch het Britsche pantserwapen was in 1939 en '40 te zwak om de theorie op het gevechtveld in praktijk te kunnen brengen.

(Wordt vervolgd)

DE OPLEIDING VAN NA-OORLOGSCHE BEROEPSOFFICIEREN

„Officers for the Regular Army” is de titel van een artikel van brigadier G. S. BRUNSKILL, C.B.E., M.C. in „The Army Quarterly”, Vol. LI, no. 2, January 1946.

De beschouwingen van dezen Britschen officier komen mij zoo belangwekkend voor, dat het mij nuttig lijkt, deze ter kennis te brengen van de lezers van „De Militaire Spectator”. Immers, ook wij staan voor het probleem straks weer jonge beroepsofficieren te moeten opleiden volgens de modernste begrippen en methoden. Daarom is dit artikel niet — hoewel het oorspronkelijk mijn bedoeling was — pasklaar gemaakt voor Nederlandsche omstandigheden, doch volledig vertaald. Hierdoor wordt de Nederlandsche officier in kennis gebracht met denkbeelden van zijn Britschen collega. De oudere beroepsofficieren zullen in deze beschouwingen velerlei moeilijkheden terugvinden, waarmee wij zelf eveneens te kampen hadden in het leger van vóór Mei 1940, anderzijds zullen zij beschouwingen aantreffen over onderwerpen, die ons officierskorps niet kende of althans niet in die mate : het mess-leven en de handhaving van oude tradities. Ons leger was niet zonder traditie, maar er werd niet zoo groote waarde aan gehecht als in het Britsche leger. Slaafsche navolging van alles wat in dit artikel gesuggereerd wordt, is niet noodzakelijk, zelfs niet gewenscht.

Ik heb mij van commentaar onthouden en hoop, dat dit in „De Militaire Spectator” zal worden gegeven door bekwame en deskundige officieren op militair onderwijsgebied.

De Eerste Luitenant

W. J. M. van Hertum

Liaison-officer, Royal Military College, Sandhurst Camberley (Surrey)

Officers for the Regular Army

bij Brigadier G. S. BRUNSKILL, C.B.E., M.C.

Men zal het waarschijnlijk met mij eens zijn, dat de doelmatigheid en het moreel van het Britsche leger, wanneer dit na den oorlog wordt gereconstrueerd, zeer zeker in even groote mate zal afhangen van de succesvolle herleving van den beroepsofficier als van alle andere factoren. Daarom eischt deze herleving reeds thans de meest zorgvuldige „planning”, ofschoon er eenige factoren zijn, die thans nog niet nauwkeurig in rekening kunnen worden gebracht, b.v. de werkelijke sterkte van het leger, de al of niet voortzetting van de conscriptie en den levensstandaard. Het is evenwel een gebiedende eisch te beginnen met de recruiteering van beroepsofficieren en ik vermeen, dat een meer

gedetailleerde ministerieele verklaring betreffende toekomstige dienstvoorwaarden nu reeds gegeven kan worden, zelfs in dien gedetailleerde salarisschalen, toelagen en pensioenen nog niet gepubliceerd kunnen worden. Met het oogmerk de twijfelpunten betreffende levenswijze en behandeling, die de na-oorlogsche beroepsofficier mag verwachten, op te helderen, behandelt dit artikel de volgende onderwerpen :

- a. algemeen overzicht ; voor-oorlogsch en na-oorlogsch,
- b. recruteering en „initial training”,
- c. bevorderingen,
- d. actueele dienstvoorwaarden,
- e. officiers messes.

Ten einde alles zoo duidelijk mogelijk te houden zal het vraagstuk beschouwd worden uit het gezichtspunt van de normale indiensttreding (intake), dat is de voor-oorlogsche, welke ging over Sandhurst en Worlwich.

De officiersopleiding op ouderen leeftijd, uit de troep, de universiteiten, de Supplementary Reserve en The Territorial Army — als er een is — zal niet behandeld worden, ofschoon wij een voortzetting van deze voor-oorlogsche practijk voorstaan, mits deze geschiedt met zorgvuldiger selectie dan vroeger. Er zal ook naar gestreefd worden suggesties na te laten betreffende de al of niet wenschelijkheid tot het handhaven van een tijdelijken dienstplicht, dan wel of deze dienstplicht een permanent deel van onze nationale beveiliging tegen oorlog moet worden.

Algemeen Overzicht. Voor-oorlogsch en na-oorlogsch.

Het is waarschijnlijk boven allen twijfel verheven, dat de voor-oorlogsche beroepsofficier in alle opzichten zijn waarde heeft bewezen als „officier en gentleman”, door zijn persoonlijk gedrag, zijn hooge peil van bekwaamheid, zijn plichtsbetrachting en zijn moed en zelfopoffering.

Naar mijn meening zou het een zwarte dag voor de natie zijn, als er maar iets gedaan werd, dat het hooge peil van den „officier en gentleman” zou verlagen en hem daardoor minder gerespecteerd zou doen zijn door zijn mannen, zijn burger-landgenooten en de inwoners van Overzeesche Gebieden van elke kleur en geloof, waarmee hij feitelijk onderhandelt als een afgezant van het Britsche volk.

Van den anderen kant was alles niet volkomen in orde in het korps beroepsofficieren met betrekking tot de natie. Het leger was niet voldoende van de natie ; er was een neiging van den kant van de officiersklasse niet in al te nauw contact te komen met de burgerbevolking. Er waren nog steeds elementen aanwezig van „parvenu”-achtigheid en pretenties, die het leger beter had kunnen missen. In de toekomst moet dit worden rechtgezet.

In feite zal de natie in de eerste plaats aandringen op het principe, dat de loopbaan voor den beroepsofficier moet openstaan voor een ieder, die blijk geeft de juiste eigenschappen te bezitten, ongeacht familie-achtergrond of bezit van eigen middelen. Maar, alle moderne ideeën ten spijt, de voor-oorlogsche standaard van omgangsvormen en hoogstaande beginselen moet bewaard blijven, tezamen met de tradities, die van zoo groote waarde zijn voor de natie.

In practische geschiktheid stond de gemiddelde voor-oorlogsche beroepsofficier niet op zoo'n hoog algemeen peil als de moderne, mechanische oorlogvoering vereischt, in het bijzonder de infanterie, die haar opleiding ontving in Sandhurst. En in dit opzicht moet er aan herinnerd worden, dat juist gedu-

rende de training hogere intelligentie in het bijzonder is vereischt, zoowel in vreedstijd als gedurende de snelle uitbreiding, die volgt op een nationale mobilisatie.

Maar het was in de officierspromotie, de vooruitzichten en de algemeene dienstvoorwaarden, waar de hoofdfouten werden gevonden „in His Majesty's Regular Army”. Het is zeker een voldoende bewijs voor de waarheid van deze bewering, dat het voor den oorlog buitengewoon moeilijk was om jonge mannen van het juiste type in de officiersrangen te lokken en thans houdt de vrees voor een gelijksoortigen gang van zaken velen terug, de officiersloopbaan als hun beroep te kiezen.

De algemeene opmerkingen, hierboven gemaakt, zullen nu behandeld worden onder de volgende hoofden :

„Recruteering en Initial training”, „Promotie”, „Dienstvoorwaarden” en „Officers Messes”.

Recruteering en Initial training.

Voor den oorlog had de gemiddelde jonge officier in dienst niet veel meer dan als schooljongen. Na het verlaten van de middelbare school, had hij een opleidingsperiode, varieerende van één tot twee jaar, te Sandhurst of Worlwich en deed dan zijn intrede bij den troep als officier op den leeftijd van ongeveer 20 jaar. Tot dit tijdstip had hij min of meer het leven van een schooljongen geleid en had als volwassene geen aanraking gehad met zijn burger tijdgenooten. Zijn algemeene opvoeding was niet af, hij was noch volledig geoefend als soldaat, noch als leider om de eerste oefening van anderen ter hand te nemen. Bijvoorbeeld, als hij bij den troep kwam van Sandhurst had hij in de verste verte niet die militaire kennis of trainingscapaciteit van den jongenman, die zich van een O.C.T.U. (Officer Cadet Training Unit) onder oorlogsomstandigheden bij zijn onderdeel voegde. Wij stellen daarom voor dat hij voor hij zijn intrede doet bij den troep, aan de volgende eischen moet voldoen :

- 1°. Hij moet een goede algemeene opvoeding voltooid hebben — gedeeltelijk als jongeling op een civiele inrichting voor hooger onderwijs.
- 2°. Hij moet volledig geoefend zijn als gewoon soldaat.
- 3°. Hij moet voldoende opleiding hebben ontvangen als „Junior Officer” en als instructeur.

Dit beteekent in de eerste plaats, dat hij vrij wat ouder zal zijn eer hij den officiersrang bereikt dan de voor-oorlogsche officier. Daar schuilt geen kwaad in. De grootste moeilijkheid is echter op welke wijze de twee beginselen van dienst in de gelederen en ononderbroken voortzetting van de algemeene opvoeding gedurende den plastischen leeftijd, met elkaar te verzoenen. Men heeft er op attent gemaakt, dat, indien de toekomstige officier zijn aanstelling als zoodanig moet bereiken door de gelederen van een gewoon onderdeel, er onvermijdelijk een hiaat moet zijn in zijn algemeene opvoeding, in de ontwikkeling om zelfstandig te leeren denken en die van leidereigenschappen in de meest critische periode van zijn leven. Het is ten eenenmale onmogelijk om in elk onderdeel een gescheiden, afgeronde opleiding te hebben voor den toekomstigen jongen officier. De periode doorgebracht in de gelederen, van den datum van in diensttreding tot den datum van het gaan naar een speciale officiersopleiding, zal in de practijk zelden korter zijn dan één jaar. Daarom wordt voorgesteld, dat de dienst in de gelederen van den toekomstigen officier moet plaatsvinden in een speciaal onderdeel, dat het karakter draagt van een prime-cum-corps-training centre, zooals wij die kenden in het laatste stadium van den oorlog.

De tweede, minder groote moeilijkheid is hoe den aankomenden jongen officier althans een gedeelte van zijn hoogere algemeene ontwikkeling te geven in dezelfde instellingen als zijn tijdgenooten, bestemd voor burger beroepen en om hem eenige kennis te laten verwerven van de wereld als jeugdig burger.

Wij stellen daarom voor, dat hij na het verlaten van de school een „kort termijn” lid zal worden van één der gewone opvoedkundige instellingen van universiteitsformaat, waar hij, behalve en dus boven zijn einddiploma een tusschentijdsche graad zal moeten verkrijgen en tevens lid zal moeten zijn van de O.T.C. (Officers Training Corps).

De volgorde van training en selectie van den jongen adspirant-officier zou dan zijn :

Leeftijd 17 —18 : Verlaat de school met einddiploma en betreedt een universiteit met haar O.T.C.

Leeftijd 18½—19½ : Verlaat de universiteit met een specialen tusschentijdschen graad en een aanbeveling voor een toekomstige officiersaanstelling, gebaseerd op zijn begaafdheid, eigenschappen en gedrag en komt op een speciaal leger-opleidingscentrum als gewoon soldaat.

Leeftijd 19½—20½ : Verlaat dit opleidingscentrum als volledig geoefend soldaat, ten slotte geselecteerd als toekomstig officier en komt op een O.C.T.U.

Leeftijd 20½—21½ : Verlaat de O.C.T.U. en is klaar om zijn taak als jong officier bij den troep aan te vangen.

Promotie.

Het zou fataal zijn voor den goeden geest in het officierskorps, als ieder officier zoo grimmig en verbeterd mogelijk meedong in den wedren naar promotie, zelfs tot den rang van luitenant-kolonel — een wedren waarin slechts één op de tien kans van slagen heeft. In feite heeft het leger een groot aantal officieren noodig, die allen zeer nuttig werk verrichten, en die toch, zonder wrok en goedgeluimd bij het bereiken van den majoorsrang of zelfs daarvoor, moeten overgaan naar de reserve.

Het is daarom een gebiedende eisch, teneinde hun een redelijk veilig beroep aan te bieden, aan jonge mannen, om maar niet te spreken van hun ouders en raadgevers, een promotie te beloven volgens een tijdschaal (behoudens minimum eischen voor geschiktheid en gedrag) tot en met den rang van majoor en eveneens een redelijk pensioen of gratificatie voor hen, die moeten heengaan voor het bereiken van den majoorsrang. Tezeldertijd is het noodzakelijk, teneinde werkelijk goed materiaal tot het leger aan te trekken, de vooruitzichten te behouden op een snellere promotie voor de beste officieren. Deze versnelde promotie van de begunstigden moet geen kwaad bloed zetten bij hun kameraden en, dit dringt nog meer, moet de normale automatische bevordering van hun niet zoo brillante jaargenooten niet benadeelen. In het verleden werd dit gedaan door de z.g. „Brevet Promotion” wat den hooger rang een magere 2 sh. 6 d. per dag voordeel bracht, maar geen hoogere ancienniteit op de regimentsranglijst. Dit was blijkbaar geen goed systeem ; het werd voornamelijk gebruikt om eventueele toekomstige kolonels „er uit te pikken” door hen „brevet luitenant-kolonel” te maken, zelfs voordat zij commando- of stafervaring in dien rang hadden gehad, of wel om oude kapiteins te sparen voor pensionneering door hen „brevet major” te maken.

De andere voor-oorlogsche methode bestond uit een klein aantal versnelde promoties van kapitein tot majoor en van majoor tot luitenant-kolonel op een vrij willekeurige, van het bloote toeval, afhankende basis.

De schrijver veronderstelt dat het z.g. „Navalsystem” toegepast op het leger, de beste oplossing zou bieden, nl.:

Tot 1ste luitenant van 2e luitenant behoort te zijn automatisch, na zegge $2\frac{1}{2}$ dienstjaar als officier.

Töt kapitein van 1ste luitenant moet zijn automatisch na 7 dienstjaren (en gemiddelde leeftijd van 28 jaar, volgens het plan van indiensttreding, zooals boven is voorgesteld).

Tot majoor van kapitein moet mogelijk zijn na 11 dienstjaren (leeftijd 32) en automatisch na 14 dienstjaren (gemiddelde leeftijd 35) en natuurlijk indien voldoende beoordeeld. Dat wil dus zeggen, dat iedere kapitein de kans zou hebben tot het maken van versnelde promotie en de meest brillante 3 jaar zou winnen op zijn kameraden. Er zou een halfjaarlijksche selectie voor deze groep moeten plaats vinden.

Bevordering van majoor tot luitenant-kolonel zou mogelijk moeten zijn na 18 dienstjaren (gemiddelde leeftijd 39 jaar) en onmogelijk na 24 dienstjaren (gemiddelde leeftijd 45 jaar). Selectie voor dezen rang zou gemaakt moeten worden wanneer en waar het noodig is om commando's of betrekkingen te vullen.

Dit systeem zou natuurlijk tot gevolg hebben, dat officieren, die een versnelde regimentspromotie maken, zouden moeten worden overgeplaatst naar een ander onderdeel dan waar ze te dien tijde dienden. Bij de infanterie zou dat beteekenen overplaatsing naar een ander regiment, maar er kan niet genoeg nadruk op worden gelegd, dat aanneming van dit systeem nooit gebruikt mag worden als een argument ten gunste van de vermenging van alle infanterie-regimenten tot één infanteriekorps. Dit zou leiden tot de verwoesting van aloude regimentstradities, die bewezen hebben van onschatbare waarde te zijn gedurende den oorlog.

Alle versnelde promoties behooren de volle jaarwedde en andere voordeelen aan dien rang verbonden, met zich mee te brengen. Het zou waarschijnlijk ook beter zijn het pensioen tot en met luitenant-kolonel te baseeren op den rang in plaats van op leeftijd en dienstjaren zooals tegenwoordig.

Actueele dienstvoorwaarden.

Voor den oorlog waren de voorwaarden, waaronder dienst werd genomen, veel te onzeker voor den beroepsofficier, zelfs na de volledige toepassing van de periodieke promotie. Bovendien werd hij altijd behandeld alsof hij beschikte over privémiddelen en werd van hem verwacht, allerlei uitgaven, ten gevolge van toevallige dienstonegevallen uit eigen zak te betalen in een omvang, die van andere rangen niet werd verwacht.

Alvorens tot een beschouwing over te gaan van de actueele verhooging van jaarwedde en pensioen, noodig om een voldoende aantal goede jonge mannen bereid te vinden, om in het na-oorlogsche leger te dienen als „officier en gentleman” is het essentieel, de volgende principes te aanvaarden:

- a. wil het leger het juiste type tot zich trekken tegen een redelijken prijs, dan moet het niet alleen een goede beroepsloopbaan aanbieden met „up to date” uitrusting, maar ook een leven van avontuur en sport in de vrije uren;
- b. in plaats van extra salaris en toelage behoort de officier te worden voorzien van het maximum aan faciliteiten, vrij of in natura;

- c. als hij verlof heeft verdiend, na een volle periode van goed en gewaardeerd werk, behoort hij dat niet uit eigen zak te betalen ;
- d. de officier moet ten volle verzekerd zijn tegen ongevallen voor zijn eigen leven, zoowel als voor dat van zijn gezin.

Enkele gedetailleerde voorstellen.

Het is werkelijk belangrijk, dat officieren ontlast behooren te worden van de financieele en praktische zorgen, die hun leven voor den oorlog vaak vergalden, toen zij, die nog over eigen middelen beschikten, steeds zeldzamer werden. Hier volgen daarom enkele praktische denkbeelden :

- a. Volledige vrije geneeskundige en tandheeskundige behandeling voor den officier en zijn gezin ;
- b. Vrije rantsoenen.
- c. Woning en huisraad van een goed soort, inbegrepen gordijnen, karpetten, electriche verlichting enz. voor alle officieren, gehuwd of ongehuwd, hetzij in woningen, eigendom van het Rijk of in huizen, gehuurd door het Rijk.
- d. Voor verlof, dat verdiend is door werk, vrij vervoer te land, ter zee en zelfs door de lucht voor officieren en hun gezinnen. Vrij vervoer behoort ook gegeven te worden aan kinderen en ouders, wanneer de opvoeding dat eischt.
- e. Als een ongehuwd officier met periodiek verlof is, zal hem een toelage worden gegeven in plaats van levensmiddelen in natura, onderdak, vuur en licht. Wanneer officieren gestationneerd zijn in plaatsen, die een seizoensverandering van lucht noodzakelijk maken, dan wel een verblijf in het U.K., behooren gelijksoortige toelagen te worden verstrekt aan de betreffende gezinnen.
- f. Speciale voorzieningen behooren te worden getroffen voor sportfaciliteiten ten bate van de officieren in den vorm van tennisrackets en tennisbanen en waar mogelijk zwembaden en polovelden.
- g. Officieren moeten verzekerd zijn tegen levens- en dienstongevallen door middel van een Army Officers Benevolent Fund. Het benodigde kapitaal zou gestort kunnen worden door den Staat of door opgehoopte winsten van N.A.A.F.I. of soortgelijke organisaties. Alle officieren zouden waarschijnlijk blij zijn van een dergelijke goedkoope verzekering gebruik te kunnen maken ; in elk geval zouden ze verplicht moeten worden aan deze verzekering deel te nemen, zoodra zij hun aanstelling hebben verkregen. De risico's die gedekt moeten worden behelzen :
 - 1°. Ontijdige invaliditeit, die noodzaakt het leger te verlaten.
 - 2°. Overlijden, indien gehuwd, of kostwinner zijnde, voor vrouw en kinderen.
 - 3°. Huwelijk (een klein kapitaal — zegge £ 100).
 - 4°. Geboorte van een kind (zegge £ 50).
- h. De Staat moet voorzien in een veel betere organisatie tot het vinden van een betrekking voor den ex-beroepsofficier in vredestand.
- i. Ouders behoort geen enkele uitgave ten laste te komen voor het noodzakelijk onderhoud van hun zoons, nadat deze het Primary Training Centre hebben betreden, terwijl de kosten voor de universitaire opleiding zooveel mogelijk dienen te worden gereduceerd.
- j. Kleeding- en uitrustingtoelage behoort royaal te zijn en alle noodzakelijke uniform- en uitrustingsstukken moeten verkrijgbaar zijn door de P.A.O.C.
- k. Huwelijksvergunningen behooren te worden verleend op den leeftijd van 26 jaar.

Officiers Messes.

Er heerscht zoo'n sterk verspreide meening bij vele burgers, dat het officiers messleven zoowel duur als uit den tijd is, dat voor dit onderwerp speciale aandacht wordt gevraagd.

Het is waar dat er in enkele regimenten nog steeds een onnoodig hooge levensstandaard werd gehandhaafd, ten gevolge van te vele pretenties en wanbeheer; in sommige gevallen werd er ook een aanzienlijk beroep gedaan op de portemonnaie van den officier voor het instandhouden van muziekkorpsen, pijpers, etc., maar in de meeste regimenten is eenige jaren geleden de neiging toegenomen, om de uitgaven te drukken en was voorzien in een goedkoop en gezellig tehuis voor officieren met een sterk verminderde strengheid van etiquette en parade-atmosfeer.

Het is buiten twijfel, dat elke eenheid zijn eigen mess behoort te hebben en dat plaatselijke, algemeene messes noch noodzakelijk noch gewenscht zijn. De schrijver evenwel wil veel verder gaan dan waartoe de meeste eenheden voor den oorlog bereid waren, wat betreft de messes te maken tot gezellige „homes” voor officieren, in het bijzonder jonge officieren — gehuwd of ongehuwd. Er is geen enkele reden, waarom messes niet zouden worden ingericht als woonkamers in plaats van het midden te houden tusschen een mausoleum en een in onbruik geraakte vrijgezellenclub. „Full mess dinner” in uniform en met alle in acht te nemen etiquette is niet meer dan één avond per week noodzakelijk. Behalve van uit het gezichtspunt van den kok is er geen enkele reden, waarom de mess een stipte parade zou zijn, uitgezonderd dan die ééne avond per week. Jonge officieren zijn immers het grootste gedeelte van den dag verplicht om zich stipt en nauwgezet te gedragen, zoodat men ze in de avonduren een „let up” moet toestaan. De boog kan niet altijd gespannen zijn. Er is eveneens geen reden, behalve ouderwetsch vooroordeel, waarom dames niet in de mess zouden worden toegelaten in de namiddag- en avonduren. Wanneer een verstandig messreglement wordt ontworpen, kan dat geen kwaad. Feitelijk zou alle bijkomstige gezelligheid aan een mess verbonden, zooals tennisbanen, tuinen, zwembad er opgericht moeten zijn, om de vrouwelijke gasten aan te trekken, in plaats dat de jonge officieren alle gezelligheid, zoowel voor zich zelf als voor hen „girl friends”, buiten hun „homes” hebben te zoeken en te betalen. Alle oudere officieren behooren bovendien de mess aan te moedigen en hun krachten in te spannen om hun officieren sport en amusement te geven in den vorm van regimentsbooten, sportgeweren, paarden, pacht van jacht- en vischrechten etc. Door het vormen van een „pool” is het ongelooflijk, hoe goedkoop dit alles gedaan kan worden.

Een gevolgtrekking uit dit alles is, dat den officieren zelf moet worden toevertrouwd een zeer hoog peil van wellevendheid en beleefdheid in acht te nemen, zoowel tegenover elkaar als tegenover de gasten van alle officieren. Er moet eveneens een bijzondere wellevendheid bestaan ten opzichte van oudere menschen, wat dan al ouderwetsch genoemd mag worden, maar dat het Britsche ras is aangeboren en heel in het bijzonder een deel is van de oude legertraditie.

Conclusie.

Het is onze vaste overtuiging, dat het aanpakken van het officiersprobleem, op practische wijze en in zijn vollen omvang, volgens de lijnen hier uitgestippeld, noodzakelijk is ter verkrijging van een efficient, tevreden korps van beroeps-officieren en hun gezinnen, doordrenkt met het beste van de aloude tradities van het Britsche leger.

Nieuwe Uitgaven

De Wisseling in het Opperbevel van Land- en Zeemacht in Februari 1940; hare oorzaken en hare gevolgen door J. H. Reynders, *Generaal b.d., Oud-Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht. Uitgave van W. P. van Stockum & Zoon te 's Gravenhage, 1945.*

Gedurende bijna zes jaren heeft er een sluier gehangen over de gebeurtenissen, die er toe hebben geleid, dat Generaal I. H. Reynders op 5 Februari 1940 als Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht werd opgevolgd door Generaal H. G. Winkelman. Thans heeft eerstgenoemde vermeend de feiten aan de openbaarheid te moeten prijsgeven, omdat naar zijn meening „het Nederlandsche Volk recht heeft, aangaande de toen gemaakte fouten en tekortkomingen te worden ingelicht, ten einde er voor te kunnen zorgen, dat deze in den vervolge zullen worden vermeden en dat zij, die toen hebben gefaald, thans en in de toekomst niet op verantwoordelijke posten blijven of worden geplaatst”.

Deze woorden zijn duidelijk, zooals trouwens de geheele inhoud der brochure niets aan duidelijkheid te wenschen overlaat. Het is zeer zeker een groote verdienste, dat de schrijver dit boekje heeft geschreven op een wijze, die den inhoud ook voor den niet-militairdeskundigen lezer duidelijk doet zijn.

In de Inleiding wordt betoogd, dat er verschil van inzicht heeft bestaan tusschen den Opperbevelhebber en de Regering over de afkondiging van den Staat van Beleg en over de z.g. „mobilisatieclubs”, doch dat de hoofdreden van het heengaan van den Generaal lag op het gebied van het te voeren krijgsbeleid, „een gebied,

waar de verantwoordelijkheid van den Opperbevelhebber in zoodanige mate naar voren treedt, dat er van een prijsgeven van zijn inzichten geen sprake kon of mocht zijn”.

De brochure geeft vervolgens een kort overzicht van de moeilijkheden aangaande de afkondiging (of eigenlijk : de niet-afkondiging) van den Staat van Beleg, waarbij de Generaal eenige voorbeelden aanhaalt, die eenig inzicht geven in de bezwaren, die de Opperbevelhebber dientengevolge in den dienst heeft ondervonden. Ingewijden zouden deze voorbeelden nog met tal van andere kunnen aanvullen.

Ook de kwestie der z.g. „mobilisatieclubs” wordt in enkele bladzijden besproken, waarna de schrijver overgaat tot het belangrijkste hoofdstuk, dat betreffende het krijgsbeleid.

Het is uiteraard niet mogelijk den inhoud van dit hoofdstuk in uittreksel weer te geven ; men dient het geheele betoog zin voor zin nauwlettend te lezen, indien men zich een juist inzicht in deze aangelegenheid wenscht te verschaffen. Het zal den lezer dan ongetwijfeld opvallen, dat er t.a.v. het defensiebeleid van den aanvang af verschil van opvatting is geweest tusschen den Minister van Defensie en den Opperbevelhebber. Reeds begin September waren er meningsverschillen over de beteekenis van een verdediging van de Grebbelinie en over de wijze, waarop een vijandelijke doormarsch door Noord-Brabant en Limburg moest worden tegengegaan.

„Reeds toen bleek mij, dat de Regering den plicht tot een krachtige bescherming van onze neutraliteit veel minder sterk aanvoelde dan ik. Er werd reeds gesproken over een „symbolische” verdediging van Limburg en Noord-Brabant. — Ik wees daarom op de ernstige gevolgen, welke een verzaking van dezen plicht voor ons zou kunnen hebben als, na een oorlog, eenmaal de eindafrekening zou komen.”

Het standpunt van Generaal Reyn-
ders werd in begin September 1939
door de Regeering aanvaard.

In de brochure geeft de Generaal
vervolgens eenige beschouwingen over
zijn voorbereidende werk als Chef van
den Generalen Staf t.a.v. de oorlogs-
voorbereiding en hij besluit met de
volgende woorden :

„Een doelbewuste oorlogsvoorberei-
ding eischt, dat, eenmaal de hoofdlijnen
vastgesteld zijnde, de zaak verder
wordt overgelaten aan hem, die de
hoofdlijnen heeft ontworpen en voor
de verdere voorbereiding verantwoor-
delijk is, dus aan den Chef van den
Generalen Staf. — Dit gold in verhoogde
mate, toen eenmaal de mobilisatie was
afgekondigd en de Chef van den
Generalen Staf als Opperbevelhebber
van Land- en Zeemacht met de uit-
voering van de getroffen voorberei-
dingen was belast. Diens verantwoor-
delijkheid is zoo groot, dat hij zich
geen maatregelen kan laten opdringen
welke in strijd zijn met zijn op veel-
jarige studie en overdenking berus-
tende overtuiging. — De Regeering
bepale zich derhalve tot het aangeven
van het doel, dat met de te voeren
operatiën moet worden bereikt ; het
daartoe te voeren kriegsbeleid late zij
over aan den Opperbevelhebber van
Land- en Zeemacht”.

Vervolgens behandelt de brochure
de gebeurtenissen in begin November
1939, toen een Duitsche aanval werd
gevreesd. De Generaal toont aan, dat
„ook toen de Regeering nog mijn
standpunt deelde, dat de Peel-Raam-
stelling krachtig moest worden ver-
dedigd.”

De geschiedenis van een bijeenkomst
met leden der Regeering bij H.M. de
Koningin op 30 December 1939 wordt
vervolgens uitvoerig weergegeven. Aan
het slot zegt de Generaal :

„De eindconclusie van mijn betoog
was, dat het onjuist zou zijn, om ons
bij de verdediging tot één enkele
stelling te beperken. — De Grebbe-

stelling leent zich voor een langdurige
verdediging niet, omdat zij in de
lucht komt te hangen, wanneer de
Peel-Raamstelling valt ; zij moet echter
tijdelijk worden verdedigd, om tijd te
winnen voor de evacuatie van burger-
bevolking en vee en voor het stellen
van inundatiën vóór de Vesting Holland
en voorts, om aan onze neutraliteits-
plichten te kunnen voldoen door ver-
dediging van de Peel-Raamstelling.
Ook om aan deze beperkte bestemming
te kunnen voldoen, was een verdere
voltooiing van de Grebbestelling door
den aanleg van granaatvrije afwach-
tingsdekkingen noodig. De uiteindelijke
verdediging diende te worden gevoerd
in de Vesting Holland ; hiertoe was,
ook in verband met de geringe bedekt-
heid van het terrein, verdere aanleg
van betonwerken noodzakelijk. — Aan-
gezien niet over voldoende troepen
werd beschikt, om de verschillende
stellingen bezettingen te geven, welke
elk op zichzelf voor de verdediging
toereikend zouden zijn, moest een
terugtocht van de bezetting van de
Grebbelinie op de Vesting Holland
worden geriskeerd.”

Ditmaal kon de Regeering de op-
vattingen van den Generaal niet meer
deelen, zooals uit de brochure blijkt,
met als gevolg, dat Generaal Reynders
onthefving uit zijn functie heeft ge-
vraagd.

Duidelijk staan mij de — voor ons
indertijd dramatische — Januari-dagen
voor den geest, toen wij — als eenige
ingewijden — voelden aankomen, dat
het buigen of barsten moest worden
en wij — Generaal Reynders kennende
— wel bevroeden, dat deze nimmer
de verantwoordelijkheid zou willen
dragen voor een plan, dat hij niet
volledig kon onderschrijven. Bij het
lezen van de brochure zijn die span-
nende dagen mij weer voor den geest
gekomen, evenals het treffende oogen-
blik, waarop Generaal Reynders af-
scheid nam van zijn Hoofdkwartier.
Ook de Generaal-Majoor W. T. Car-

stens, Chef van den Staf van de Landmacht, werd uit zijn functie ontheven.

„En zo werden dan, op het oogenblik, dat de storm elk oogenblik kon losbarsten, de Kapitein en de Eerste Stuurman van het schip vervangen.”

De Generaal geeft vervolgens een overzicht van de plannen van Generaal Winkelman en van het verloop van den oorlog en besluit met een slotwoord, waaruit wij enkele zinnen citeeren :

„Het is een niet te ontkennen feit, dat het Nederlandsche leger door een jarenlange verwaarloozing ten aanzien van geoefendheid, bewapening en encadreering niet aan redelijke eischen voldeed.”

„Op het oogenblik der mobilisatie moest dan ook de geoefendheid van het leger, vooral van de oudste lichten, als hoogst onvoldoende worden beschouwd, de luchtmacht als geheel ontoereikend, de artillerie als grootendeels verouderd en de overige bewapening als nauwelijks voldoende.”

„De Deutsche legerleiding heeft op de aan onze weermacht klevende gebreken een zeer hooge wissel getrokken door een troepenmacht van slechts $\frac{1}{3}$ van de sterkte van ons leger uit te trekken, om zich door een „coup de main” op groote schaal van ons land meester te maken. — Dat deze coup de main is geslaagd, is in eerste instantie te wijten aan het herhaaldelijk en stelselloos ingrijpen van de Regeering in het te voeren krijgsbeleid.”

De Generaal vraagt om een onderzoek en zegt: „Tot nu toe is dit onderzoek uitgebleven. Het schijnt, dat de Regeering, welke van vrijwel iederen ambtenaar, die gedurende den bezettingstijd op zijn post is gebleven, rekening en verantwoording eischt van zijn gedragingen, geen belangstelling heeft voor hetgeen ten aanzien van de voorbereiding en het voeren van den oorlog hier te lande is geschied. —

Zij, die gedurende de bezetting den ondergrondschen strijd hebben gevoerd, worden hemelhoog verheven. Zij, die openlijk en in uniform hebben gestreden en daarbij hun plicht en dikwijls meer dan hun plicht hebben gedaan, worden vergeten. Ik wensch voor niemand onder te doen in waardeering voor hetgeen onze illegale strijders hebben gedaan. Ook in de Meidagen van 1940 zijn echter door tal van soldaten daden van heldenmoed verricht; ik acht het een eisch van recht en billijkheid, dat ook de toen gebrachte offers worden erkend en gewaardeerd. — Maar niet alleen recht en billijkheid eischen een onderzoek. Ook met het oog op onze internationale positie is het van het hoogste belang, dat wij door een openlijke erkenning en afkeuring der gemaakte fouten en tekortkomingen blijk geven deze in de toekomst te willen vermijden.”

Men leze en bestudeere dit boekje, dat in handen van elken Nederlander en zeer zeker in die van elken staatsman en van elken officier moet komen.

W.

De Vuurproef van het Grensbataljon

door res.-majoor E. P. Weber. Belevnissen van het I 26 R.I. tijdens den Nederlandsch-Duitschen oorlog 10—15 Mei 1940. 262 blz. Geïll. Uitgever: Van Loghum Slaterus' Uitgeversmij. N. V. Prijs geb. f 3.90.

De ondertitel van dit voor dezen tijd zeer smaakvol uitgevoerd boekwerkje luidt: „Belevnissen van het Ie Bataljon 26e Regiment Infanterie tijdens den Nederlandsch-Duitschen oorlog van 10-15 Mei 1940”. Hoewel deze ondertitel den lezer onmiddellijk in contact brengt met de omstandigheden, waarin het grensbataljon aan zijn vuurproef bloot stond, mag de opmerking niet uitblijven, dat de Nederlandsch-Duitsche oorlog toch niet op 15 Mei 1940 werd beëindigd.

Aan de inleiding, welke een uiteenzetting bevat van de ervaringen van den schrijver met den Duitschen censor, gaat vooraf een overzicht van de bij I-26 R.I. ingedeelde officieren en vaandrigs. De aandacht trekt de 3e Compagnie, welke 50 % van de ingedeelde officieren en vaandrigs verloor. Uit de even verder opgenomen verlieslijst blijkt, dat het bataljon nog 1 onderofficier en 17 korporaa's en minderen onder de gevallen in de Mei, dagen telde.

Het boekwerk zelf vangt aan met een gedetailleerde beschrijving van de aan het Maas-Waalkanaal getroffen verdedigingsmaatregelen en omvat voorts een zeer nauwkeurig en veruitgewerkt relaas van de ervaringen van het bataljon in de oorlogsdagen.

Al lezende het verhaal van de bekende voorzieningen, maatregelen en feiten, dringt zich toch onwillekeurig de gedachte op, dat het uitblijven van successen aan Nederlandsche zijde niet te wijten was aan den ernst, zorgvuldigheid en vakkennis, waarmede getracht was de gestelde opdracht uit te voeren. Moeilijk is het in het complex van voorzieningen en maatregelen punten aan te wijzen, die getuigen van ondoelmatigheid. Dat onze aanvoerders en soldaten méreel niet voorbereid waren op den oorlog, dat onze materiele uitrusting in vergelijking tot die van den aanvaller te kort schoot, dat waren zaken waarvoor de schuldigen eerder buiten, dan in het leger konden worden aangewezen.

Het leger en in casu I-26 R.I. heeft zijn plicht zoo goed en zoo kwaad het ging vervuld. Dit leert zeer zeker deze simpele en trouwhartige getuigenis. Eenige weinig beteekenende opmerkingen mogen ons van het hart. In een langdurige uiteenzetting als de onderhavige werkt de pluralis majestatis hinderlijk, het ware wellicht beter geweest als de schrijver in den 1en persoon enkelvoud had gesproken. Eveneens storend werken de vele na-

men, welke in den tekst zijn opgenomen. Als door bepaalde lieden bijzondere krijgsverrichtingen zijn verricht, zal een ieder het toejuichen, als de betreffenden in boekwerken als dit met name worden genoemd.

Waarom het echter noodig is te vermelden, dat een regimentscommandant die mededeelt, dat het bataljon op zeker oogenblik onder zijn bevelen treedt en voorts in het geheele boek geen rol speelt, overste . . . heet, ontgaat ons.

Een kleinigheid, welke nog de aandacht trekt is de moeite, welke schrijver zich geeft om de sfeer der eerste dagen na 15 Mei 1940 te teekenen. Het is in dezen tijd van beoordeeling niet kwaad, dat men beseft, dat tusschen 1940 en 1945 één en ander in de mentaliteit van het Nederlandsche volk is veranderd.

Ten slotte nog dit. Op talrijke plaatsen getuigen de bladzijden van moed en zelfopoffering. Ofschoon het relaas van C.-I-26 R.I. een verhaal is van kleine gebeurtenissen en in vergelijking tot hetgeen later gebeurde van weinig betekenis hebbende gevechten, blijken de individueele prestaties van velen boven het gemiddelde te liggen. Naar ons bekend is worden thans voorbereidingen getroffen om alsnog onderscheidingen toe te kennen aan strijders die op hun wijze en met de hun ten dienste staande middelen hebben gegeven, wat zij konden geven. J. J. W.

VERZOEK OM UITVERKOCHTE NUMMERS

Een onzer abonné's zou gaarne in het bezit gesteld worden van de nummers 1 en 6, jaargang 1940. Wie kan hem hieraan helpen? Dezelfde abonné wil de nummers 5, 8, 9, 10 en 11 van jaargang 1941 beschikbaar stellen voor iemand die deze nummers mist.